

LESKO

**DIAGNOZA STRATEGICZNA
OPRACOWANA NA POTRZEBY
STRATEGII ROZWOJU
MIASTA I GMINY LESKO**

NA LATA 2021-2030

NOWA PERSPEKTYWA

SPIS TREŚCI

I. Konspekt opracowania strategii	4
II. Położenie administracyjne	8
III. Położenie geograficzne.....	13
IV. Rys historyczny.....	15
V. Środowisko przyrodnicze	19
Rzeźba.....	19
Zasoby wodne.....	19
Wody powierzchniowe	20
Wody podziemne	21
Gleby.....	21
Lasy.....	21
Klimat.....	22
Walory przyrodnicze	24
Gospodarka odpadami	25
VI. Społeczeństwo.....	27
Procesy demograficzne.....	27
Oświata.....	32
Ochrona zdrowia	34
Pomoc społeczna.....	35
Bezpieczeństwo	38
VII. Gospodarka	41
Przedsiębiorczość w gminie	41
Rynek pracy.....	43
Zdolność inwestycyjna.....	43

VIII. Przestrzeń	48
Rolnictwo	48
Planowanie przestrzenne	48
Komunikacja	51
Transport publiczny.....	52
Infrastruktura telekomunikacyjna	54
Infrastruktura techniczna.....	54
Mieszkalnictwo	56
IX. Turystyka	59
Dziedzictwo kulturowe.....	59
Kultura i rekreacja	60
Sport.....	62
Przestrzenie publiczne.....	63
Marketing terytorialny.....	64
X. Wyniki Konsultacji Społecznych.....	66
Badania Ankiety.....	66
Warsztaty Strategiczne	76

I. KONSPEKT OPRACOWANIA STRATEGII

I. Konspekt opracowania strategii

Diagnozę strategiczną Gminy stworzono na potrzebę Strategii Rozwoju Gminy Lesko na lata 2021-2030. Diagnoza jednostki administracyjnej to szczegółowy opis sytuacji samej jednostki, jak i jej otoczenia. Bardzo ważną funkcją diagnozy jest wyselekcjonowanie informacji potrzebnych w procesie planowania. W diagnozie strategicznej gminy Lesko posłużono się danymi jakościowymi i ilościowymi oraz danymi przestrzennymi. Użyto narzędzi GIS (System Informacji Geograficznej) aby stworzyć podkłady mapowe oraz kartogramy.

Jako zakres czasowy diagnozy strategicznej wybrano okres przeważnie 5 lat poprzedzających tworzenie dokumentu Strategii, przez co wybranym rodzajem diagnozy strategicznej, została tzw. diagnoza dynamiczna. Jednakże, ze względu na dostęp do danych zastanych, niektóre uwarunkowania przedstawione zostały w zakresie 3 lat. **Diagnoza dynamiczna** – to analiza polegająca na obserwacji zjawisk w przyjętym przedziale czasowym (zebrane dane z kilku lat tworzą szereg czasowy). Spojrzenie na zjawiska, fakty z perspektywy czasu pozwala nam uchwycić pewne tendencje i stanowi podstawę oceny spodziewanych rezultatów w przyszłości. Niektóre zjawiska społeczno-gospodarcze mają charakter cykliczny, dlatego wnioski, wyciągane na podstawie informacji dotyczących tylko jednego roku, mogą być obarczone dużym błędem. Analiza szeregów czasowych pozwala:

- określić kierunek zmiany,
- określić dynamikę zmiany,
- określić „punkty przełomowe”,
- wyznaczyć trend zmian w przyszłości.

Aby ocenić skalę zjawisk, procesów oraz wyznaczyć wnioski z diagnozy strategicznej, służące stworzeniu operacyjnej części Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko, porównano pod względem demograficznym, społeczno-gospodarczym oraz przestrzennym sąsiadujące gminy, posiadające podobny charakter funkcjonowania oraz posiadające równoległe uwarunkowania.

Dane uwarunkowania Gminy przedstawione zostały na podstawie danych statystycznych, jednak dopełnione wnioskami z przeprowadzonych konsultacji społecznych trwających przez okres 4 miesięcy na terenie Miasta i Gminy Lesko. Przeprowadzone warsztaty strategiczne włączyły w proces partycypacji społecznej 150 mieszkańców oraz 200 mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.

Rysunek 1. Informacje dotyczące liczby osób biorących udział w konsultacjach społecznych

Źródło: Statystyki zebrane przez dział badawczy w trakcie procesu konsultacji społecznych trwających od grudnia 2020 roku do marca 2021 roku

Wśród najważniejszych dokumentów, z których pozyskano największą ilość danych ilościowych oraz jakościowych znalazły się:

Diagnoza strategiczna powstała we współpracy z Urzędem Miasta i Gminy, mieszkańcami, przedsiębiorcami, jednostkami organizacyjnymi Gminy, jednostkami pomocniczymi oraz służbami mundurowymi. Dane pozyskane zostały również w procesie konsultacji społecznych, dyskusji oraz wywiadów pogłębionych. Zachowany został proces partycypacji społecznej, opierający się na:

Informowaniu
Konsultowaniu
Współdecydowaniu

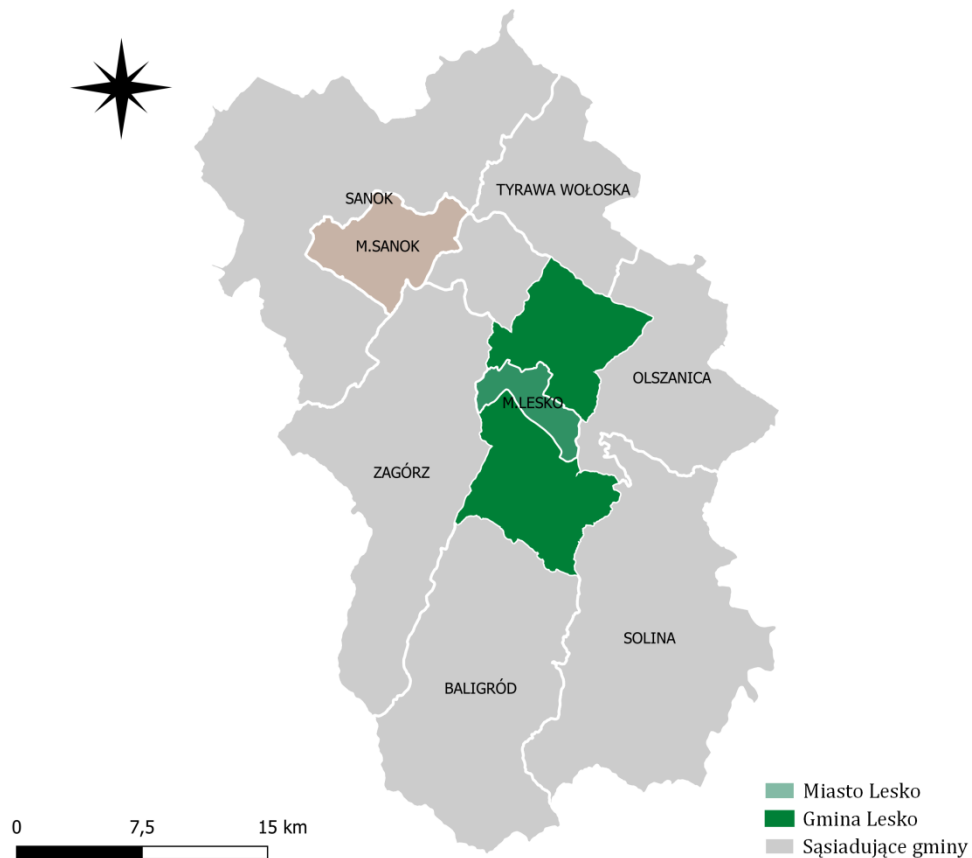
II. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

II. Położenie administracyjne

Gmina Lesko to gmina miejsko-wiejska o charakterze głównie turystycznym, położona w województwie podkarpackim, powiecie leskim, na prawym brzegu rzeki San oraz zachodnim skraju Gór Sanocko - Turczańskich. Powierzchnia Gminy wynosi ok. 111,14 km². Gmina sąsiaduje z takimi gminami jak: Baligród, Olszanica, Solina, Tyrawa Wołoska, Zagórz oraz Sanok.

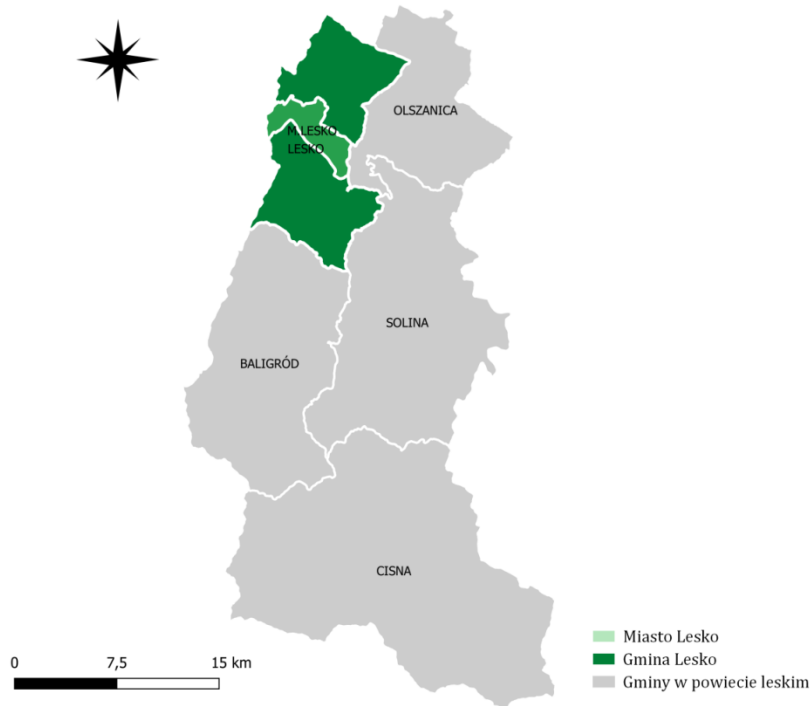
Rysunek 2. Gmina Lesko na tle sąsiadujących Gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych obiektów topograficznych

Gmina Lesko, jako jedyna gmina w powiecie leskim posiada obszar miejski, przez co tworzy jedną z gmin wyróżniającą się dostępem do usług z zakresu handlu, gastronomii, administracji czy turystyki.

Rysunek 3. Miasto i Gmina Lesko na tle powiatu leskiego

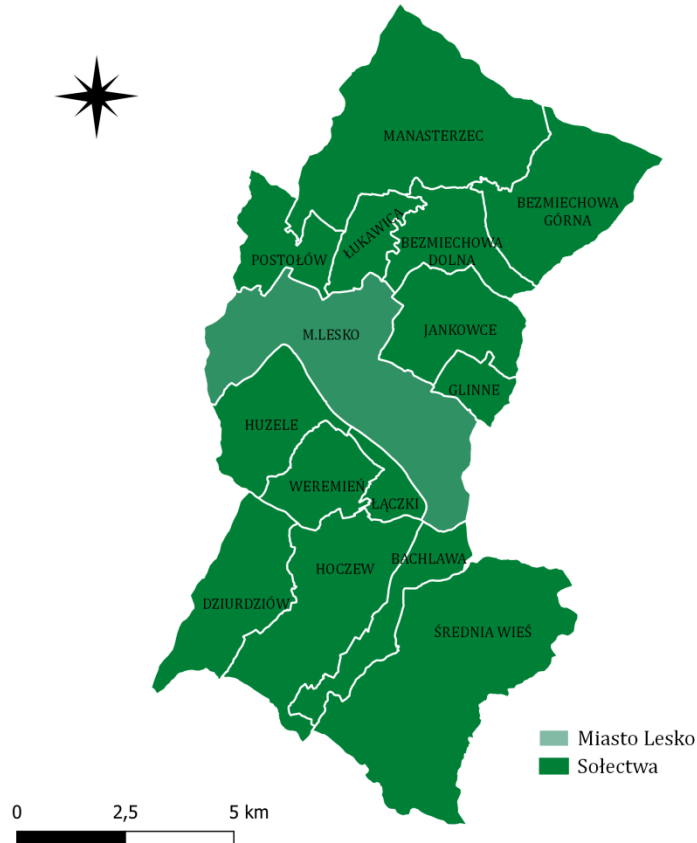
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych obiektów topograficznych

Gmina Lesko położona jest w niedużej odległości od Słowacji oraz Ukrainy. W sąsiedztwie Gminy znajdują się takie przejścia graniczne jak:

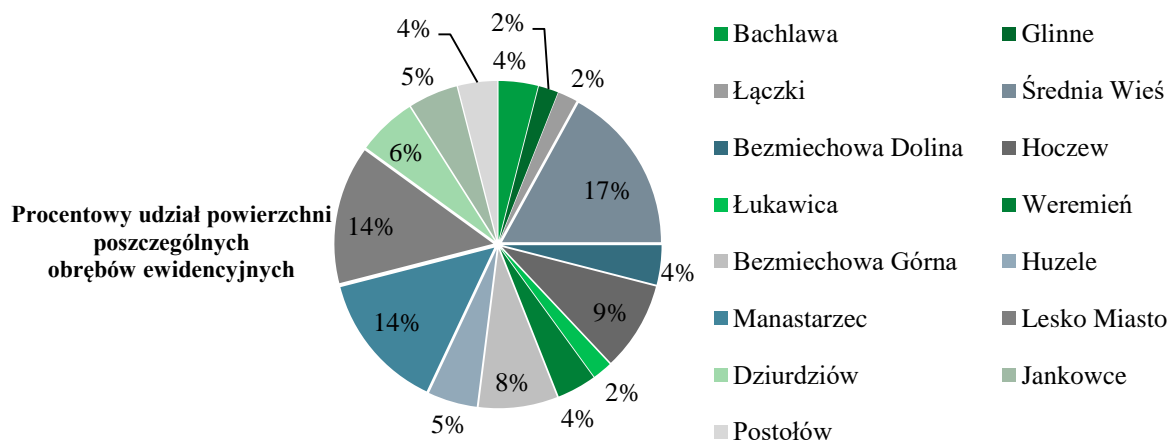
- polsko-słowackie - ogólnodostępne w ciągu drogi krajowej/międzynarodowej Nr 9 Radom-Barwinek, w miejscowości Barwinek, oddalone od miasta Lesko około 65 km;
- polsko-słowackie – w miejscowości Radoszyce (gm. Komańcza), oddalone od miasta Lesko około 44 km;
- polsko-ukraińskie - w miejscowości Krościenko, oddalone od miasta Lesko około 30 km;
- polsko-słowackie - w miejscowości Łupków przejście kolejowe dla ruchu towarowego, oddalone około 50 km.

W obręb Gminy Lesko wchodzi czternaście sołectw: Bachława, Bezmiechowa Dolna, Bezmiechowa Górna, Dziurdziów, Glinne, Hoczew, Huzele, Jankowce, Łączki, Łukawica, Manasterzec, Postołów, Średnia Wieś, Weremień.

Rysunek 4. Gmina Lesko z podziałem na sołectwa

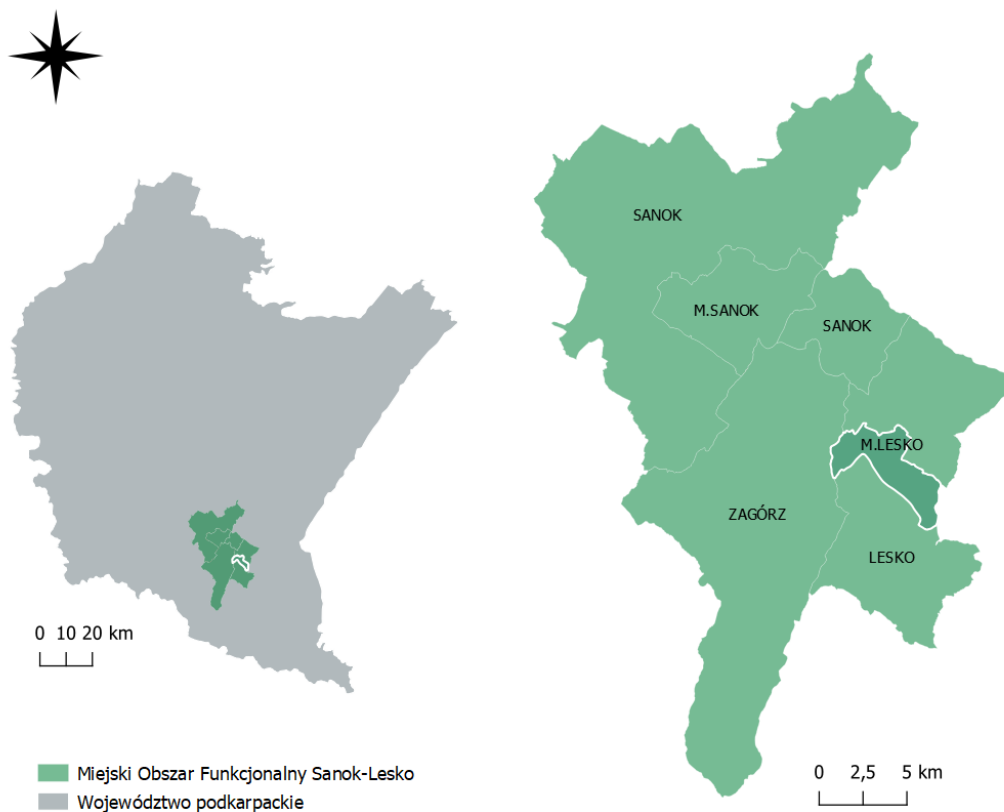
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k

Miejski Obszar Funkcjonalny

Gmina Lesko wchodzi w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Sanok-Lesko, powołanego do życia uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego z dnia 19 marca 2013 r. Istotą MOF jest zintegrowane działanie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, w ramach wytyczonych obszarów wsparcia. Głównym celem realizowanym w ramach MOF Sanok-Lesko jest „podniesienie konkurencyjności Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Sanok-Lesko w oparciu o zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy, warunkując atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą obszaru”.

Rysunek 5. Miejski Obszar Funkcjonalny Sanok-Lesko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k

III. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

III. Położenie geograficzne

Pod względem geograficznym, Lesko położone jest w Regionie Karpackim, na granicy dwóch makroregionów: Karpat Zachodnich i Karpat Wschodnich, a dokładniej w obrębie Dołów Jasielsko – Sanockich i Bieszczadów niskich. Ukształtowanie rzeźby terenu Gminy przybiera zróżnicowaną formę poczynając od równiny Dołów Jasielsko-Sanockich po zbocza Gór Słonnych. Dominujące na danym obszarze są pasma górskie o zboczach porośniętych wysokopiennym lasem mieszanym, podzielone barwnymi łąkami oraz polami uprawnymi, co tworzy niepowtarzalny obraz ładu i harmonii natury. Gminę Lesko często określa się jako „**bramę Bieszczad**” przez jej bliskie położenie z terenami górzystymi.

Rysunek 6. Gmina Lesko na tle obszaru górskiego

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lesko

IV. RYS HISTORYCZNY

IV. Rys historyczny

Lesko powstało w strefie bardzo dawnego osadnictwa związanego z doliną Sanu. Wieś Lesko leżała u podstaw wzgórza, gdzie obecnie znajduje się dzielnica Posada Leska. Najstarsze ślady pobytu człowieka na tym terenie datowane są na epokę neolitu. Pierwsze ślady osadnictwa w formie osady z okresu rzymskiego odnaleziono na terenie wspomnianej Posady Leskiej. Początkowo Lesko było małą wioską zamieszkiwaną przez ludność ruską. Dokładna data lokacji miasta nie jest znana. W 1456 roku Lesko wymienione zostało jako wieś, a w 1472 – jako miasto. W okresie tym nastąpiła lokacja miasta na prawie magdeburskim, prawdopodobnie w roku 1470.

O lokacji Leska, jako miasta, prawdopodobnie zdecydowało centralne położenie w dobrach Sobieńskich Kmitów. W miarę rozwoju miasta i jego kontraktów zyskiwały na znaczeniu drogi lokalne. Lesko stało się ośrodkiem administracyjnym dóbr Kmitów, za życia Piotra Kmity herbu Szreniawa, który wybudował tu zamek oraz ufundował kościół.

W połowie XVII wieku miasto przeżywało szczyt pomyślności – liczyło ponad 1500 mieszkańców – 11 cechów rzemieślniczych skupiało przedstawicieli 40 zawodów. Kupcy zajmowali się głównie handlem węgierskim winem. Wojny omijały Lesko, dopiero w 1704 roku zostało doszczętnie spalone przez Szwedów. Po tym kataklizmie z upadku pomógł miastu podnieść się Józef Ossoliński, który sprowadzał tu specjalistów różnych zawodów oraz zabiegał o dodatkowe przywileje. Na zamku leskim w ówczesnych czasach rozwijało się życie kulturalne. **Zamek był ośrodkiem towarzyskim i kulturalnym całego regionu, a miasto odradzało się pod względem gospodarczym.**

Położenie ekonomiczne Leska po I rozbiórce Polski systematycznie pogarszało się, głównie z powodu odcięcia Galicji od dawnych rynków oraz prowadzenia przez Austrię gospodarki rabunkowej. Przed rozbiorami, głównymi źródłami utrzymania ludności Leska było rzemiosło, handel oraz rolnictwo.

Funkcję ośrodka administracyjnego Lesko zaczęło pełnić w 1772 roku, kiedy stało się siedzibą dystryktu wchodzącego w skład cyrkułu Samborskiego. Po wprowadzeniu w 1782 roku nowego podziału administracyjnego dystrykt leski zmieniono na cyrkuł obejmujący części ziemi sanockiej z miastem Sanokiem. Była to jednostka większa od późniejszego powiatu. Po pożarze w 1785 roku przeniesiono siedzibę cyrkułu do Sanoka.

Po kolejnej reformie administracyjnej w roku 1855 miasto Lesko ponownie urosło do rangi ośrodka administracyjnego. Pod względem obszaru, ówczesny powiat leski należał do największych w Galicji. Funkcję siedziby powiatu miasto pełniło nieprzerwanie do 1975 roku.

Ludność miasta systematycznie rosła osiągając w 1913 roku liczbę 4588 mieszkańców. W 1870 roku utracono bezpowrotnie okazję doprowadzenia miasta do kolei. Właściciel Edmund Krasicki nie zgodził się na poprowadzenie kolei nad Sanem, skrajem parku zamkowego. Lesko straciło wówczas możliwość dynamicznego rozwoju gospodarczego. Na początku XX wieku powstały pierwsze zakłady przemysłowe, w tym rafineria ropy, fabryka smarów, cegielnia, betoniarnia, wytwórnia dachówek oraz wytwórnia świec i mydła.

Lesko leżące na drogach strategicznych było w czasie I wojny światowej terenem przemarszu wojsk i miejscem bitew austriacko-rosyjskich. Przez Lesko przemieszczały się wielkie ilości wojska różnych rodzajów broni i różnych narodowości. Lata wojny pozostawiły po sobie ubytki, ale zaraz po zakończeniu działań wojennych przystąpiono w mieście do usuwania zniszczeń i odbudowania życia miejskiego oraz gospodarczego.

Po kampanii wrześniowej w 1939 roku Lesko okupowane było przez wojska sowieckie i stało się miastem nadgranicznym. Granica sowiecko-niemiecka przebiegała wzdłuż Sanu. Zamek stał się siedzibą dowództwa garnizonu a jego wyposażenie uległo całkowitej dewastacji. Wokół powstała linia betonowych bunkrów, zniszczona w 1941 roku. Po zakończeniu wojny w 1947 roku Lesko liczyło zaledwie 1500 mieszkańców.

W 1969 roku przyłączono do miasta Posadę Leską, lokując na jej gruntach duży zespół przemysłowo-składowy. Na terenie dworu usadowił się PGR, z czasem uległy zniszczeniu wszystkie zabytkowe zabudowania dworskie i w dużej mierze również park.

W okresie 1972-1975 roku Lesko było siedzibą władz eksperymentalnego, największego w Polsce po względem powierzchni powiatu bieszczadzkiego.

Od 1975 do 1999 roku miasto znalazło się w woj. Krośnieńskim. Od 2000 r. Lesko ponownie staje się miastem powiatowym, tym razem w województwie podkarpackim i liczy ok. 6 tys. mieszkańców. W 2000 roku Fundacja Krasickich z Leska podjęła działania mające na celu powrót zamku w Lesku do prawowitych właścicieli.

V. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

V. Środowisko przyrodnicze

Rzeźba

Na terenie Gminy Lesko przenikają się typy rzeźby górskiej i podgórskiej, które tworzą regularne lub mozaikowe układy przestrzenne. Typ rzeźby górskiej charakteryzuje się szerokimi i wyrównanymi garbami oraz stokami i płaskodennymi nieckowatymi dolinami. Na terenie Gminy wyróżnia się takie rzeźby terenu jak¹:

- **pogórza niskie** - mające wysokości względne od ok. 40 do 100m, o nachyleniach stoków od 5 do 10 stopni, z zachowanymi w obrębie garbów fragmentami poziomego przydolinnego.
- **pogórza średnie** - mające wysokości względne od 150 do 250 m, posiadające wypukło-wklęsłe i wypukłe stoki, o nachyleniach od 5 do 15 stopni, z garbami tworzącymi płaskowyże oraz opadającymi krawędziami ku pogórzom niskim i płaskim dnem dolin.
- **pogórza wysokie** - mające wysokość względną od 200 do 300 m, posiadające wypukłe stoki, przeważnie posiadające nachylenie od 10 do 20 stopni, z zachowaniem w obrębie zwartych grzbietów fragmentami śródgórskiego poziomego zrównania.

Typ rzeźby gór niskich i średnich charakteryzuje się deniwelacjami do 300 – 500 m i stromymi stokami. Grzbiety gór niskich leżą na wysokości poziomego śródgórskiego (300 – 350 m nad dnami dolin). **Ze względu na zróżnicowane układy grzbietów w Gminie wyróżnia się m. in. góry pasmowe, które charakterystyczne są dla rejonów bieszczadzkich.** Góry pasmowe posiadają równoległe rozczłonkowane dolinami grzbiety i wypukło – wklęsłe krawędzie lub krawędziowe stoki.

¹ Strategia Rozwoju Gminy Lesko do roku 2020.

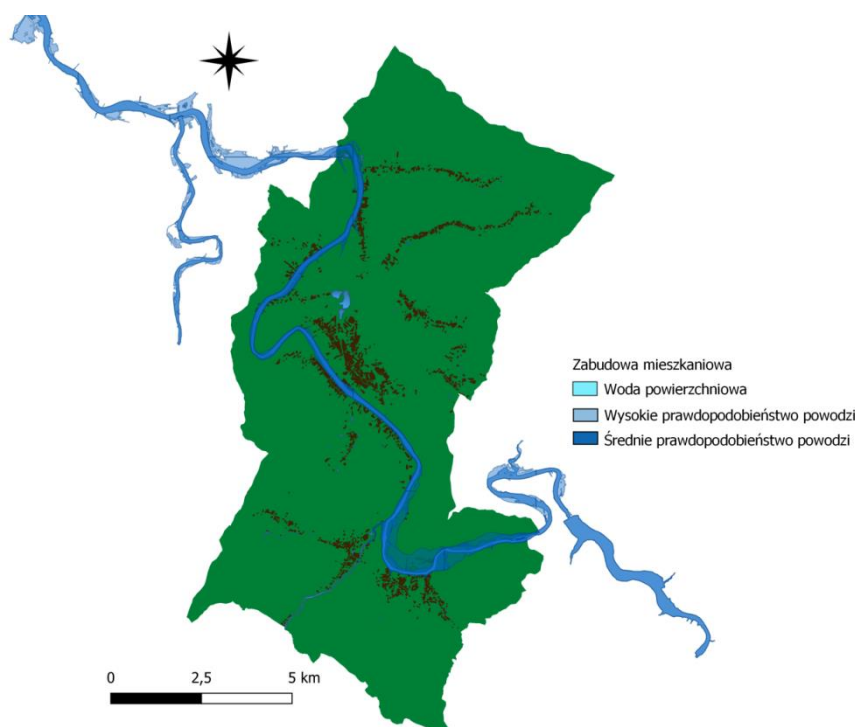
Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Gmina Lesko położona jest w obrębie dorzecza rzeki San, prawobrzeżnego dopływu Wisły. Sieć rzeczną na terenie Gminy tworzy rzeka San, wraz ze swymi dopływami – Hoczewką, Dyrbkiem oraz szeregiem cieków. Sieć rzeczna Sanu ma charakter kratowy – dopływy płyną dolinami prostopadłymi do doliny głównej. San oraz jego dolne dopływy charakteryzują się wciętym ryniem meandrowym, wyciętych w skalno-osadowej terasie z okresu zlodowacenia krakowskiego. Górne biegi dopływów posiadają wycięte w twardym podłożu wąskie doliny przełomowe o znacznych spadkach i niewielkich odsypach kamieńca. Typowymi dla dopływów Sanu są odcinki dużych spadków u wylotów dolin bocznych.

Niektóre z obszarów gminnych narażone są na powodzie oraz lokalne podtopienia. Zagrożenia dotyczą głównie terenów znajdujących się w sołectwach: Huzele, Średnia Wieś oraz Bachława, Jankowce i Łukawica. Tereny zagrożenia powodzią bezpośrednio nie zagrażają terenom mieszkalnym, jednakże mogą występować na terenach zurbanizowanych lokalne podtopienia.

Rysunek 7. Zagrożenia powodzią w Gminie Lesko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k oraz Bazy Krajowej Usług WMS

WODY PODZIEMNE

Gmina Lesko znajduje się w obrębie górsko-wyżynnej prowincji hydrogeologicznej. Wody podziemne występujące na danym obszarze to głównie wody zbiornika czwartorzędowego znajdujące się w ośrodku porowym oraz trzeciorzędowym. W miejscowościach, w których system osadniczy wykształcił się na wyższym poziomie zaopatrzenie w wodę oparte jest głównie na wodociągach wiejskich i lokalnych.

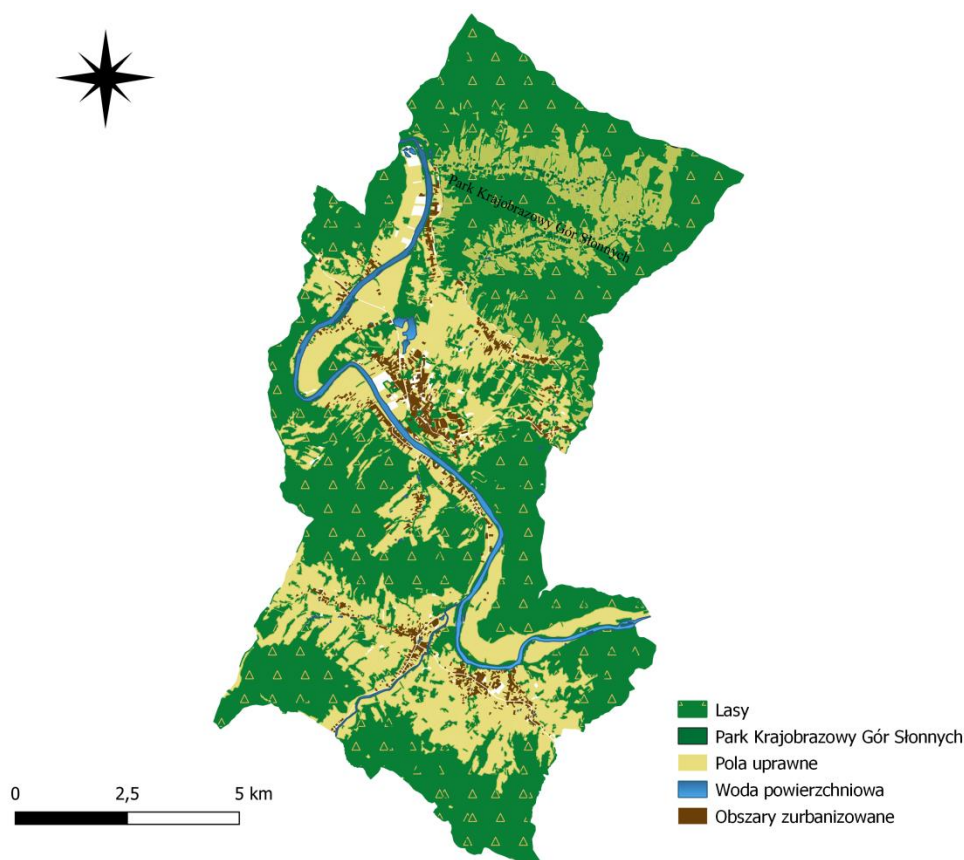
Gleby

Pokrywa glebowa Gminy Lesko to głównie gleby brunatne umiejscowione na słabo przepuszczalnych gliniasto-ilastych zwietrzelinach skał fliszowych. Na terenie Gminy występują również gleby semihydrogeniczne oraz hydrogeniczne. Są to gleby powstałe z utworów kształtowanych pod wpływem wody stojącej lub przepływowej. Na danym obszarze spotykane są również gleby glejowe, występujące z reguły w miejscach wód gruntowych, na terenach lokalnych źródeł. Gleby torfowe oraz przejściowe również pokrywają obszar Gminy, gdzie występują w postaci większych płatów torfowisk wysokich i przejściowych.

Lasy

Na terenie Gminy Lesko, lasy pokrywają ok. 65,1 km², co stanowi 58% ogólnej powierzchni. W Gminie funkcjonuje Nadleśnictwo Lesko z siedzibą w Łączkach, które odpowiada za nadzór regionalny ochrony, hodowli, użytkowania oraz zarządzania terenów leśnych w obszarze jego działania. W Gminie Lesko lasy odgrywają ważną rolę w kształtowaniu rozwoju turystyki oraz ochrony środowiska. Największe kompleksy leśne posiadają sołectwa: Dziurdziów, Hoczew oraz Średnia Wieś.

Rysunek 8. Lasy w Gminie Lesko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k

Klimat

Istnienie łańcucha Karpat powoduje spiętrzenie się mas powietrza. Teren ten odpowiada za zatrzymanie układów podwyższonego ciśnienia na ich południowo-wschodnim przedpolu. Doprowadza to do powstania sytuacji sprzyjających wyzwalaniu się wiatrów fenowych. Ciepłe powietrze przedziera się przez obniżenia w łańcuchach górskich lub przez szczyty i opada po stronie północnej w postaci gwałtownych porywów, nazywanych wiatrami halnymi. Teren Gminy Lesko znajduje się w piętrze umiarkowanego ciepła, gdzie średnie roczne temperatury wahają się od 6 do 7°C, okres bez przymrozków trwa ponad 160 dni, suma opadów osiąga od 900 do 1000 mm rocznie, a pokrywa śniegu zalega przez ponad 85 dni. Najbardziej atrakcyjnymi sezonami w ciągu roku, w których warunki klimatyczne są najlepsze do uprawiania turystyki i rekreacji to koniec zimy – wczesna wiosna, koniec lata – początek jesieni.

Obszary dolin w granicach wysokości 300 – 500 m charakteryzują się średnimi temperaturami rocznymi powietrza od 6 do 7°C, lecz większym zagrożeniem przymrozkowym. Okres bez przymrozków trwa na danych terenach od 145 do 160 dni. Średnia roczna suma opadów waha się od 800 do 950 mm. Liczba dni z zalegającym śniegiem zmienia się w profilu wysokościowym od 70 do 100 dni.

Obszary w granicach Dołów Jasielsko-Sanockich charakteryzują się średnimi rocznymi temperaturami powyżej 7°C. Okres bez przymrozków trwa od 145 do 160 dni. Średnia roczna suma opadów wynosi od 700 do 800 mm, a pokrywa śnieżna utrzymuje się przez okres 70 dni w roku. Istnieje ścisła zależność między średnią temperaturą w roku a liczbą dni pokrytą śniegiem. Liczba ta wynosi 100 dni i pojawia się na wysokości 600 m n.p.m. Wartość tą przyjmuje się jako granicę efektywnego wykorzystania terenu do uprawiania sportów i turystyki narciarskiej².

Cechy klimatyczne w Gminie Lesko:

wyższe temp.
w jesieni niż na wiosnę

okresy nagłych odwilży
w sezonie jesienno-zimowym

silne spadki temperatur
w dolinach i obniżeniach śródgórkich

duże prędkości wiatrów
w wyższych partiach górskich

silne gołoledzie

małe zachmurzenia
w trzeciej dekadzie września

² Strategia Rozwoju Gminy Lesko do roku 2020.

Walory przyrodnicze

Na terenie Gminy Lesko system krajobrazu tworzą:

Park Krajobrazowy Gór Słonnych – Utworzony został rozporządzeniem Wojewody Krośnieńskiego w 1992 r. na powierzchni 38 096 ha. Według podziału fizjograficznego Park obejmuje północne fragmenty Gór Sanocko - Turczańskich przechodzących w Pogórze Przemyskie. Wschodnią granicę Parku stanowi granica państwowa z Ukrainą na odcinku Bandrów - Arłamów, od południa - linia drogowo - kolejowa na odcinku Ustrzyki Dolne - Lesko. Osobliwością Parku są licznie występujące słone źródła. Naliczono 78 potoków, które odprowadzają wody o różnym stopniu zawartości soli. Zbiorowiska leśne porastające doliny, pogórza i niewysokie góry tworzą piętrowy układ roślinności³.

Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu – obszar chronionego krajobrazu o powierzchni 99 911 ha położony w województwie podkarpackim, utworzony w 1998 roku.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – to obszar, na terenie którego występują zakazy, nakazy oraz ograniczenia zawarte w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.).

³ <http://www.zpkprzemysl.pl/index.php?fsid=15>. 27.01.2021

Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy w roku 2020 funkcjonowały dwa systemy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi:

- dla nieruchomości zamieszkałych,
- dla nieruchomości niezamieszkałych.

Łączna liczba gospodarstw objętych systemem gospodarowania odpadami na podstawie złożonych deklaracji w 2019 roku wyniosła 2 173 nieruchomości, w tym łączna ilość mieszkańców objętych systemem wynosiła 8 490 osób. Zgodnie ze złożonymi deklaracjami 8 339 osób zbierało odpady w sposób selektywny, a 151 nie segregowało odpadów. Na terenie Gminy Lesko funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

W związku z dynamiczną zmianą systemu gospodarki odpadami w Polsce, gwałtownie wzrosły stawki opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Gmina prowadzi działania profilaktyczne w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi. Wprowadzono również okresowe kontrole z realizowania obowiązku segregacji odpadów i znakowania worków z odpadami komunalnymi przez mieszkańców nieruchomości zamieszkałych w gminie Lesko.

VI.SPOŁECZEŃSTWO

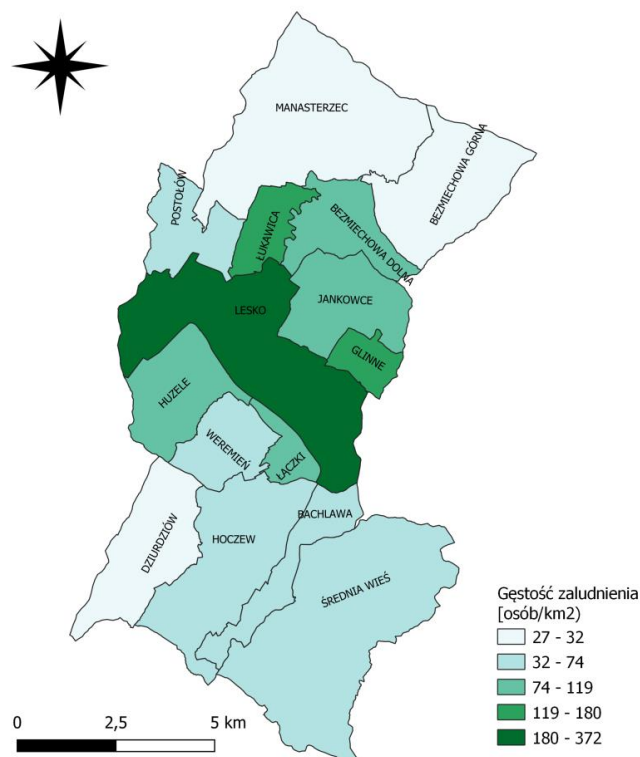
VI. Społeczeństwo

Procesy demograficzne

Liczba mieszkańców w Gminie Lesko, według najświeższych danych z 2020 roku wynosiła 11 141 osób zameldowanych na pobyt stały. W Mieście Lesko liczba mieszkańców wynosiła 5 290. Stanowi to największą pod względem liczby ludności miejscowość. W Gminie odnotowuje się powolny odpływ ludności, gdzie w ciągu ostatnich 10 lat, ludność zmniejszyła się o 1,5%. Gęstość zaludnienia w gminie również posiada wskaźniki negatywne. W Gminie Lesko na 1 km² przypada 102 mieszkańców, gdzie w 2010 roku, liczba ta wynosiła 104. Ponad 47% ludności Gminy ulokowana jest na obszarze miejskim.

Najwyższy wskaźnik gęstości zaludnienia odnotowuje się w mieście Lesko, gdzie na 1 km² przypada 372 mieszkańców. Najmniejsza gęstość zaludnienia występuje w sołectwie Dziurdziów.

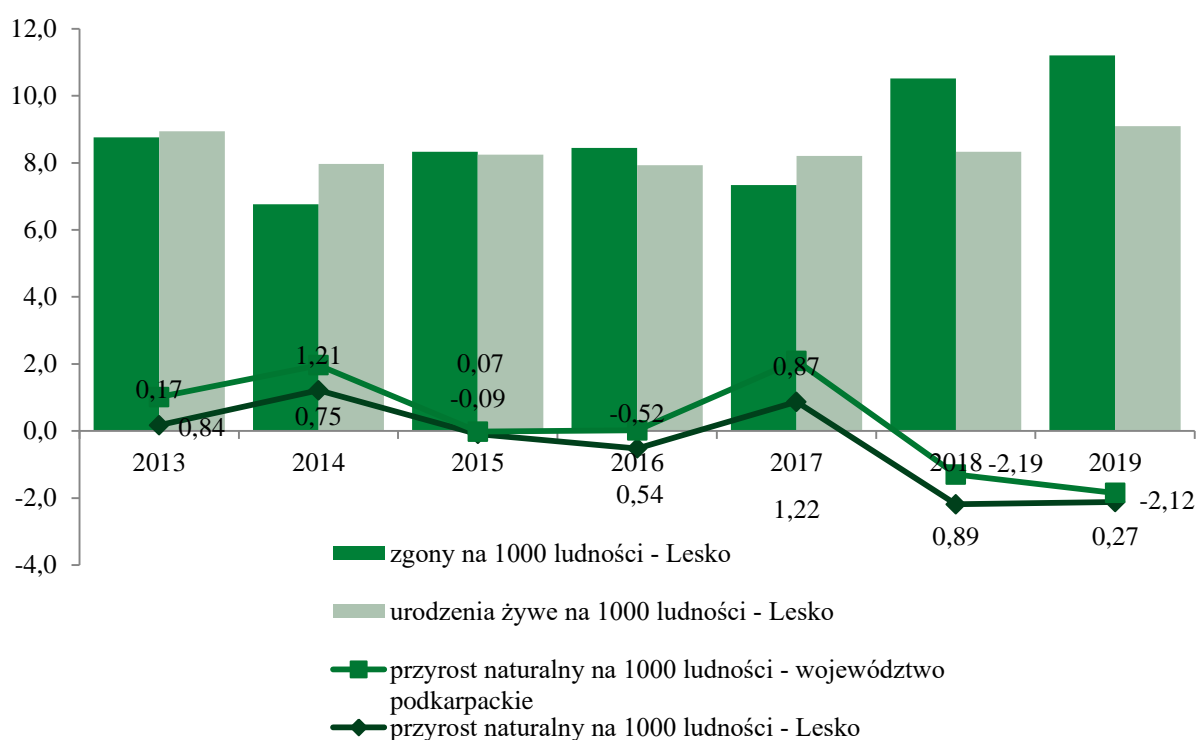
Rysunek 9. Gęstość zaludnienia w Gminie Lesko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu o stanie gminy Lesko za rok 2019

Od kilku lat wskaźnik przyrostu naturalnego posiada niekorzystne, ujemne wartości. Na terenie Gminy dochodzi do potęgujących procesów starzejącego się społeczeństwa, co przekłada się na ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego. Wskaźnik ten od 2014 roku zmienił swoje wartości z dodatnich na ujemne i od tego czasu utrzymuje się na niekorzystnym poziomie. W 2019 roku wskaźnik wynosił -2,12.

Wykres 1. Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1 tys. ludności w Gminie Lesko

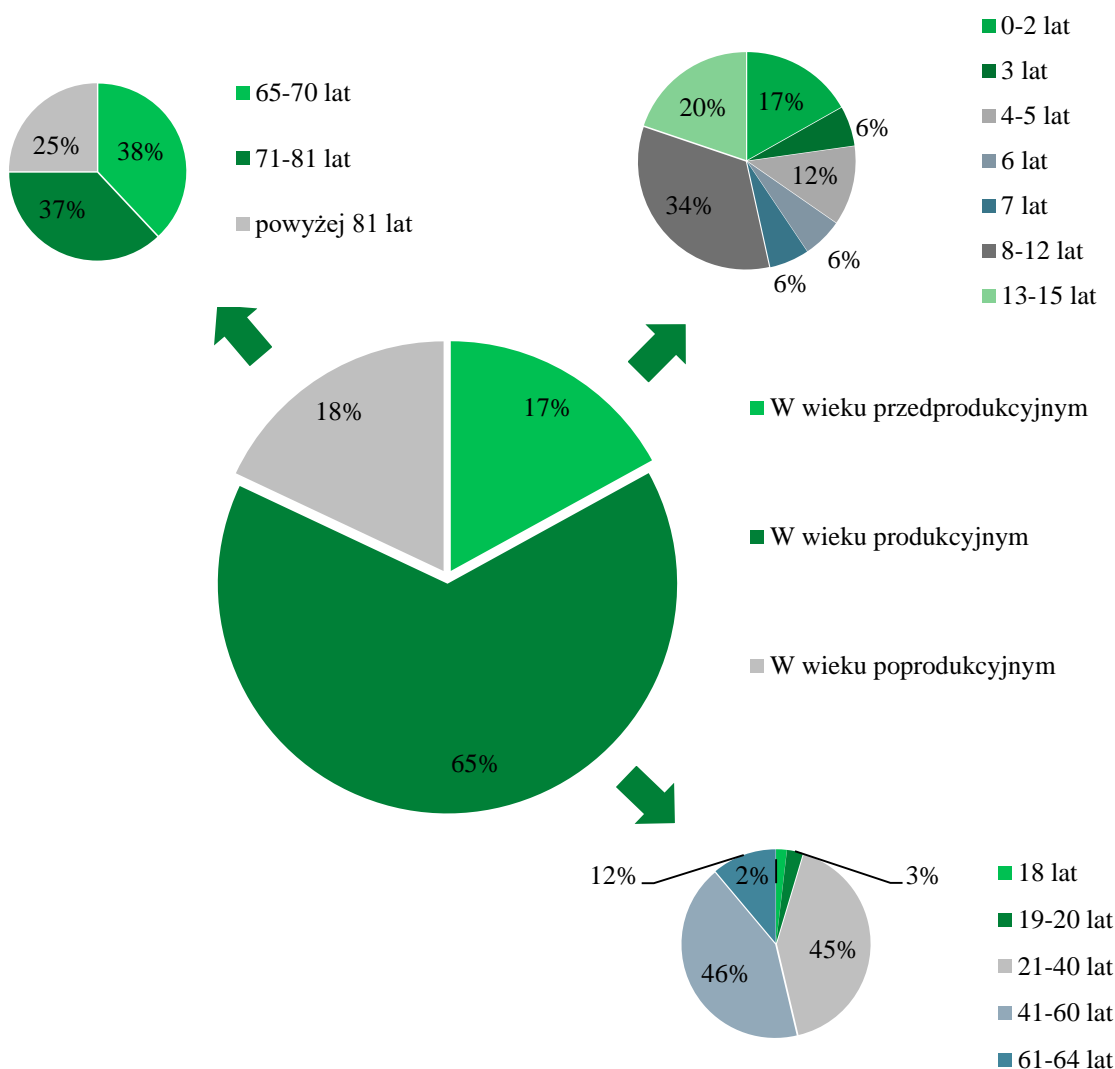

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Niekorzystne procesy starzejącego się społeczeństwa, co potwierdza ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, dotyczą Gminę Lesko od kilku lat. Największa część starzejącego społeczeństwa (powyżej 65 roku życia) ulokowana jest przede wszystkim w sołectwach takich jak: Glinne, Łączki, czy Średnia Wieś.

W podziale na edukacyjne grupy wiekowe, aż 18% mieszkańców stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, co relatywnie stanowi wysoki odsetek. W wieku produkcyjnym w Gminie zamieszkuje ok. 65% mieszkańców. Najmniejszą grupę stanowią osoby przed 18 rokiem życia (17%). Wśród młodzieży, największy odsetek stanowią nastolatki w wieku od 8 do 12 roku życia. Niekorzystne procesy demograficzne występują w większości gmin na terenie bieszczadzkiemu, a podobna sytuacja ma miejsce w ościennych miejscowościach.

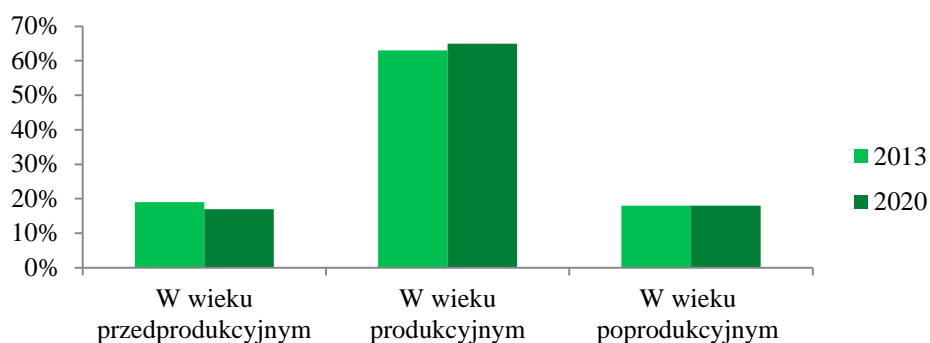
Wykres 2. Ludność wg. edukacyjnych grup wiekowych w gminie Lesko w 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ewidencji gminnej

Na przestrzeni lat (2013-2020) procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym uległ zmniejszeniu. Wzrósł jednak odsetek osób w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku poprodukcyjnym plasuje się od lat na tym samym poziomie.

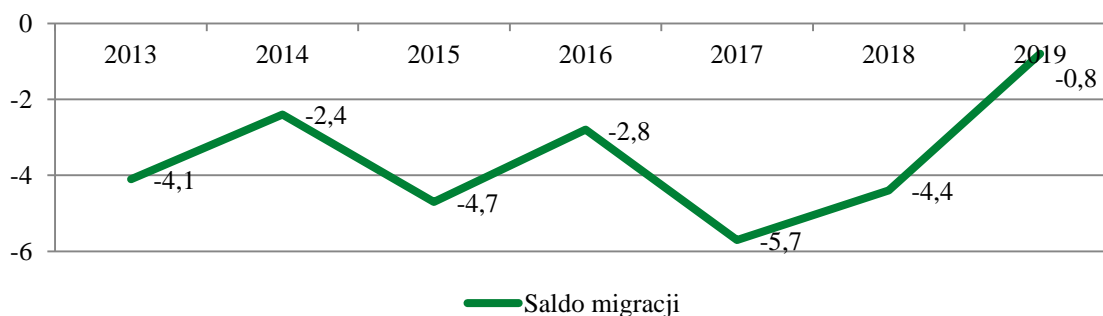
Wykres 3. Dynamika zmian edukacyjnych wiekowych w Gminie Lesko w latach 2013-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Saldo migracji na poziomie Gminy od wielu lat przyjmuje wartości ujemne. Potwierdza to systematycznie zmniejszająca się liczba ludności. Od 2013 roku wskaźnik salda migracji wewnętrznych na 1000 ludności przybierał zróżnicowane wartości, jednakże od roku 2017 dochodzi do powolnej poprawy sytuacji migracyjnej w gminie. W roku 2019 saldo migracji wewnętrznych na 1000 mieszkańców na poziomie Gminy wynosiło -0,8.

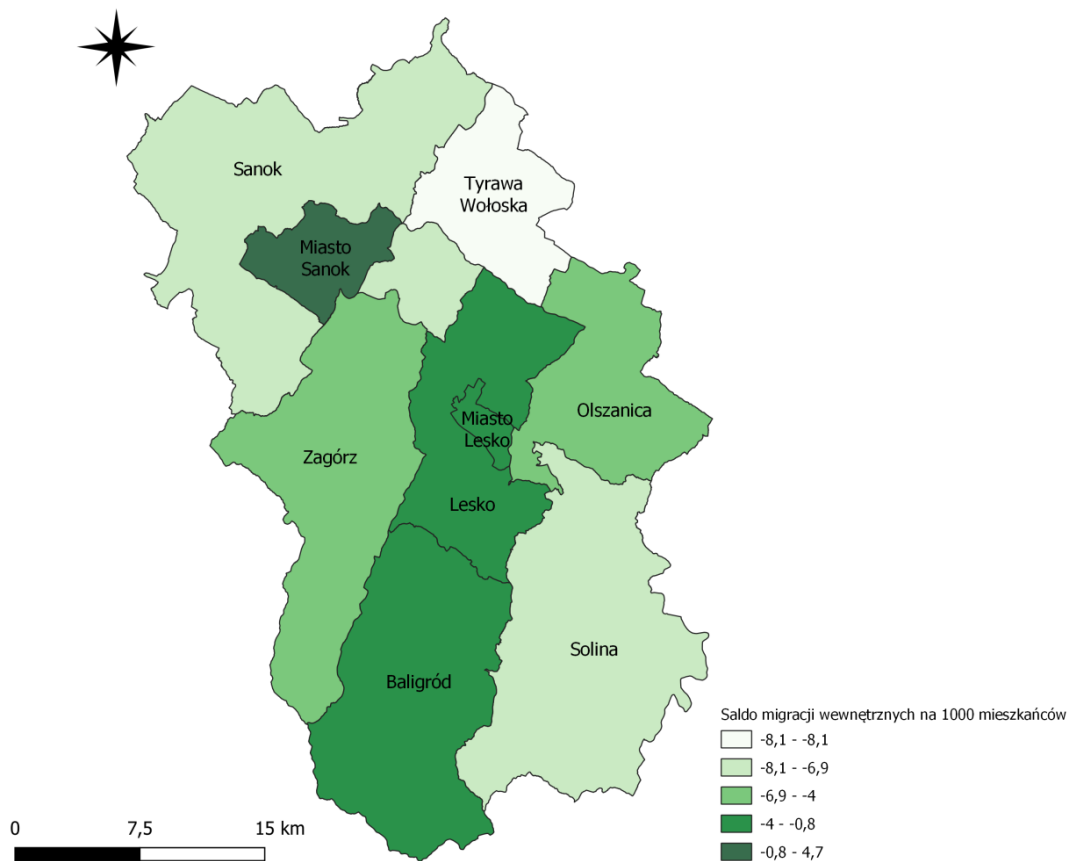
Wykres 4. Dynamika salda migracji wewnętrznych na 1000 ludności w Gminie Lesko w latach 2013-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Odnosząc się do danych statystycznych dotyczących salda migracji wewnętrznych na 1000 mieszkańców wśród sąsiadujących Gmin, należy zauważyć, że Gmina Lesko posiada jeden z najkorzystniejszych wskaźników ujemnych, co oznacza, iż na tle regionu, wskaźnik ten nie przyjmuje krytycznych wartości. Miasto Lesko posiada zbliżony wskaźnik do danych dotyczących całej Gminy.

Rysunek 10. Wskaźnik salda migracji wewnętrznych na 1000 mieszkańców (gmina i miasto Lesko oraz gminy sąsiadujące, w tym miasto Sanok)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Oświata

Wychowanie przedszkolne

Gmina Lesko realizuje zadania z zakresu wychowania przedszkolnego. Na terenie Gminy działa 7 placówek wychowania przedszkolnego, w tym: 3 przedszkola prowadzone przez gminę (w Lesku, Hoczwi i Średniej Wsi) i 4 dla, których organami prowadzącymi są inne podmioty niebędące jednostkami samorządu terytorialnego (Joanna Podstawska: 1 przedszkole publiczne i 1 przedszkole niepubliczne, Grupa Miro Robert Mirowski: 1 niepubliczne przedszkole i 1 niepubliczny punkt przedszkolny). Ponadto wychowanie przedszkole realizowane jest w 2 oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Fundację Ekologiczną Wychowanie i Sztuka „Elementarz” w Katowicach (Bezmiechowa, Manasterzec).

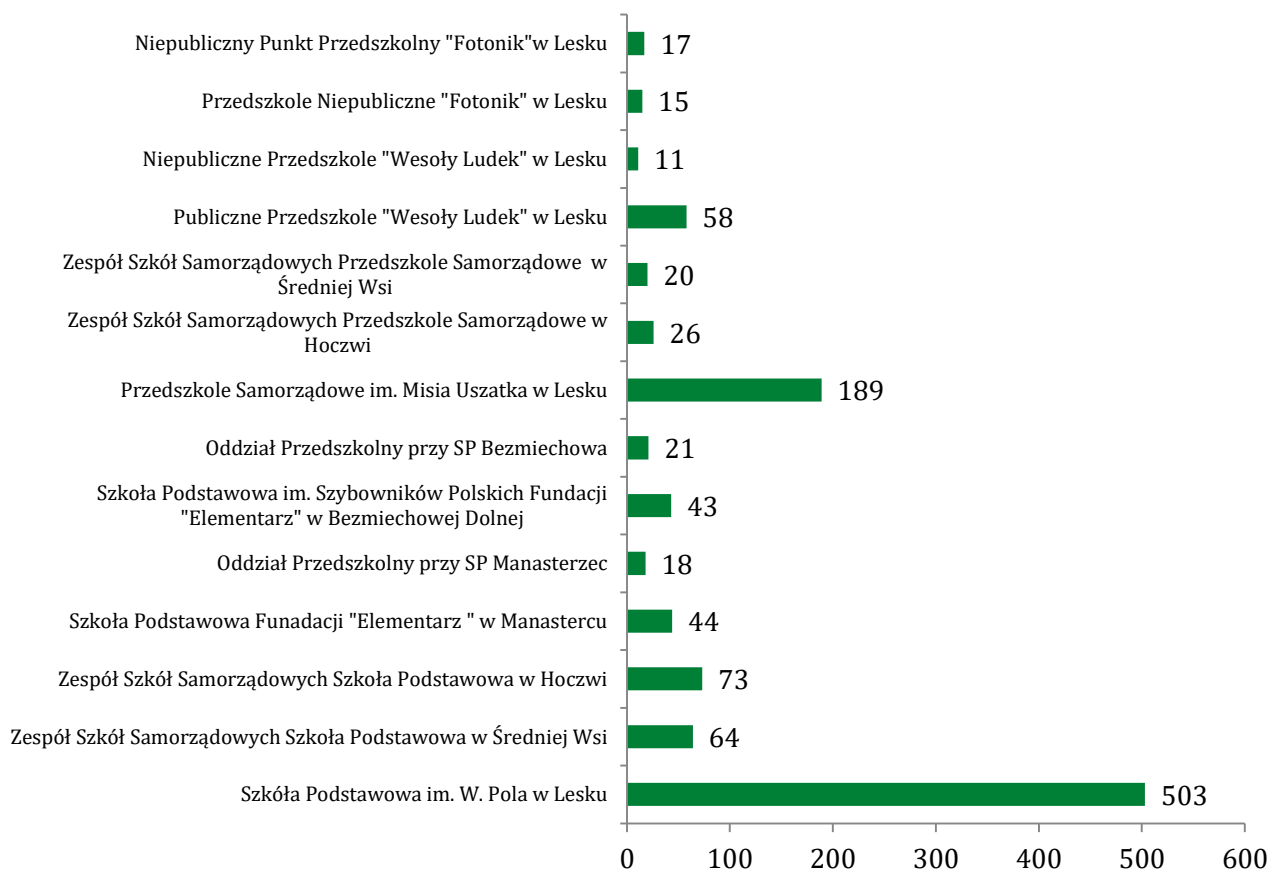
Szkoły podstawowe

W Gminie Lesko działalność prowadzi 5 szkół podstawowych: 3 – prowadzone przez gminę, 2 – prowadzone przez Fundację „Elementarz”. Od 1 września br. SP Bezmiechowa i SP Manasterzec, w związku z uchwałą Rady Miejskiej w Lesku, prowadzone będą przez gminę. Wśród nich znajdują się:

- Szkoła Podstawowa w Lesku,
- Szkoła Podstawowa w Średniej Wsi,
- Szkoła Podstawowa w Hoczwi,
- Szkoła Podstawowa Fundacji „Elementarz” im. Szybowników Polskich w Bezmiechowej Dolnej,
- Szkoła Podstawowa Fundacji „Elementarz” w Manastercu.

Najliczniejszą pod względem ilości uczniów jest Szkoła Podstawowa im. W. Pola w Lesku. W szkołach prowadzone są również zajęcia dydaktyczne, wychowawcze oraz opiekuńcze, mające na celu rozwój zainteresowań uczniów oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Szkoły biorą również udział w wielu przedsięwzięciach motywujących do podnoszenia swoich umiejętności, zdobywania wiedzy oraz sprawności fizycznej. Ponadto, szkoły uczestniczą w projektach opracowanych i realizowanych przez Gminę, które finansowane są przez źródła zewnętrzne.

Wykres 5. Wykaz jednostek oświatowych w Mieście i Gminie Lesko oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w 2019 roku

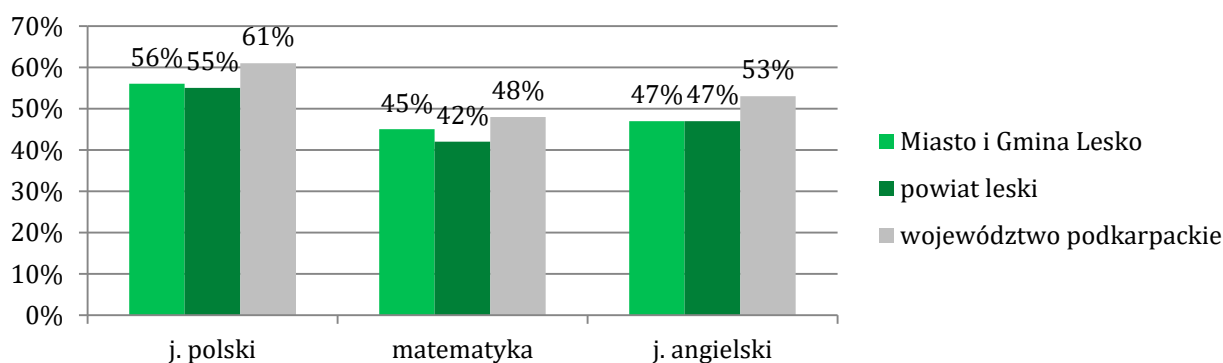

Źródło: Informacje Urzędu Miasta i Gminy Lesko

W związku ze zmniejszającą się liczbą mieszkańców Leska oraz gminy konieczna w niedługiej perspektywie będzie racjonalizacja sieci szkół. Działalność Szkoły Podstawowej w Lesku odbywa się na bazie 3 obiektów szkolnych w 3 różnych lokalizacjach, co znacznie utrudnia prawidłową realizację zadań edukacyjnych, w tym integrację szkolną, podnoszenie jakości pracy oraz zarządzanie szkołą. Dlatego też koniecznym wydaje się być dążenie do utworzenia nowoczesnej, dobrze wyposażonej, posiadającej właściwe zaplecze socjalne dla uczniów szkoły zlokalizowanej w jednym miejscu.

W kontekście zarządzania dziedziną edukacji na poziomie lokalnym oraz ponadlokalnym, bardzo ważnym miernikiem są wyniki egzaminów ósmoklasisty. W porównaniu do powiatu oraz województwa, wyniki uczniów nie odbiegały od norm. Zarówno w zakresie zdawalności z języka polskiego jak i matematyki, średnie wyniki uczniów były wyższe od średniej powiatu leskiego. Najślabiej pod względem zdawalności wypadła część matematyczna, najlepiej natomiast język polski.

Rysunek 11. Wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Mieście i Gminie Lesko na tle powiatu oraz województwa w 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2020 roku

Wychowanie do lat 3

Początkiem 2021 roku w Lesku zakończyła się budowa żłobka samorządowego. Żłobek przyjmował będzie ok. 40 dzieci i stanowić będzie miejsce bezpieczne dla najmłodszych. Budowa żłobka zrealizowana została ze wsparcia Programu „Maluch Plus”.

Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Lesko działają zarówno publiczne, jak i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Wśród najważniejszych i najczęściej uczęszczanych **publicznych** ośrodków zdrowia w Gminie Lesko, wymienia się Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Lesku, czyli **Szpital Powiatowy** wraz z oddziałem ratunkowym. Na terenie Gminy funkcjonuje również Poradnia Diabetologiczna, trzy Kontraktowe

Gabinety Stomatologiczne, Specjalistyczna Praktyka Lekarska oraz Gabinet Medycyny Rodzinnej. **Niepubliczne** zakłady opieki zdrowotnej świadczą usługi z zakresu Indywidualnej Porady Lekarskiej, Specjalistycznej Praktyki Lekarskiej, Podstawowej Opieki Zdrowotnej. W Gminie znajdują się również: Prywatny Gabinet Okulistyczny, Prywatne Gabinety Stomatologiczne oraz Prywatny Gabinet Medycyny Pracy. Wszystkie usługi związane z opieką zdrowotną zlokalizowane są na obszarze miasta Lesko. W Gminie działa również 5 aptek.

Pomoc społeczna

Głównym ośrodkiem udzielającym pomocy społecznej w Gminie Lesko jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W zakresie udzielania wsparcia działa również Środowiskowy Dom Samopomocy oraz organizacje pozarządowe. Z zakresu pomocy społecznej w 2019 roku współpracę nawiązano z Podkarpackim Oddziałem Okręgowego PCK w Rzeszowie (odział w Sanoku).

W 2019 roku w Gminie Lesko z pomocy społecznej skorzystało 1 338 osób, co stanowiło ok. 12% wszystkich mieszkańców Gminy. Na liczbę mieszkańców korzystających z pomocy, przypadają beneficjenci pomocy pieniężnej i niepieniężnej, osoby korzystające ze wsparcia w ramach Programu Pomocy Żywnościowej FEAD, osoby które korzystały ze wsparcia psychologa, uczestnicy terapii w Środowiskowym Domu Samopomocy w Lesku, osoby objęte procedurą Niebieskiej Karty oraz osoby wobec których świadczona była wyłącznie praca socjalna. Liczba osób korzystających z opieki Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w stosunku do ostatnich 3 lat⁴ zwiększyła się o 262 beneficjentów.

W 2019 roku 109 rodzin korzystało ze świadczeń niepieniężnych, natomiast 238 pobierało świadczenia pieniężne w ramach pracy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Na przestrzeni lat, liczba rodzin korzystająca ze świadczeń niepieniężnych przybiera zróżnicowane wartości, jednak można zauważyć tendencję spadkową. W przypadku świadczeń pieniężnych liczba rodzin z nich korzystających zmniejsza się.

⁴ Analizowany okres obejmuje przygotowania sprawozdania z oceny zasobów pomocy społecznej.

Jednym z najczęstszych powodów udzielania pomocy i wsparcia w Gminie Lesko w 2019 roku było **ubóstwo** i z danego powodu z pomocy korzystało 177 rodzin. Wyróżniającym się powodem jest również długotrwała lub ciężka choroba oraz bezrobocie.

Tabela 1. Powody udzielania pomocy rodzinom w Gminie Lesko w 2019 roku

Powody udzielania pomocy i wsparcia	Liczba rodzin
Ubóstwo	177
Długotrwała lub ciężka choroba	147
Bezrobocie	143
Niepełnosprawność	136
Alkoholizm	24
Bezradność w sprawach opieki wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	27
Potrzeba ochrony macierzyństwa	18
Przemoc w rodzinie	7
Bezdomność	4
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2
Sytuacja kryzysowa	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2019 roku

Ze względu na potrzeby mieszkańców w zakresie pomocy w bezradności w sprawach wychowawczych czy prowadzenia gospodarstwa domowego, MGOPS w Lesku udostępnia pomoc asystenta rodziny, gdzie w 2019 roku aż 10 rodzin korzystało z danej usługi.

W celu wsparcia najmłodszych, młodzieży i osób w wieku produkcyjnym na terenie Gminy realizowany jest również program „Leska Karta Dużej Rodziny”, który ma na celu pomoc rodzinom wielodzietnym. Z danej pomocy korzysta 26 rodzin, z czego wydanych zostało 138 kart.

Ważnym aspektem w funkcjonowaniu jednostki gminnej jest pomoc osobom starszym oraz niepełnosprawnym, która prowadzi będzie do obniżania wykluczenia społecznego i wzrostu zaufania i bezpieczeństwa w gminie. Do najważniejszych problemów osób starszych i niepełnosprawnych należy samotność i poczucie odrzucenia. Ze względu na fakt, że większość beneficjentów nie dopuszcza możliwości spędzenia schyłku swojego życia w obcym miejscu (np. w ośrodku Domu Pomocy Społecznej), w 2019 roku MGOPS ściśle współpracował z rodzinami, dążąc do maksymalnego zaangażowania w organizację opieki dla osób z niepełnosprawnościami. W 2019 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej rozpoczął realizację usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym, w ramach programu MRPoPS „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych – edycja 2019 r.”. W Gminie prowadzono również specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach zadań zleconych.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesku, w ostatnich latach współpracował z takimi organizacjami pozarządowymi, instytucjami i podmiotami, jak:

- Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie z terenu Polski,
- Powiatową Komendą Policji,
- Sądem Rejonowym,
- Prokuraturą Rejonową,
- Zakładem Opieki Zdrowotnej,
- Urzędami Skarbowymi,
- Szkołami, Przedszkolami i Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym,

- Miejsko-Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną,
- Komornikami Sądów Rejonowych i Sądów Okręgowych.

Profilaktyką i przeciwdziałaniem uzależnieniom w Gminie Lesko zajmuje się gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. W 2019 roku członkowie komisji prowadzili rozmowy z 29 osobami uzależnionymi od alkoholu, w tym 20 członkami ich rodzin. W związku z małym nasileniem problemu, w Gminie nie funkcjonuje Punkt Konsultacyjno-Informacyjny.

Bezpieczeństwo

Teren Bieszczadzki określany jest jako jeden z najbezpieczniejszych rejonów Podkarpacia. Poziom bezpieczeństwa na terenie Miasta i Gminy Lesko określa się na bardzo dobrym poziomie. Pieczę nad bezpieczeństwem w gminie sprawuje szereg współpracujących podmiotów takich jak: Policja, Straż Pożarna, Pogotowie, GOPR.

Na terenie Gminy działa telefon alarmowy. W powiecie leskim funkcjonuje także Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego.

W gminie sprawnie działają Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

W Gminie znajduje się 7 jednostek OSP, z których 3 są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Są nimi:

- OSP Jankowce,
- OSP Łukawica,
- OSP Średnia Wieś.

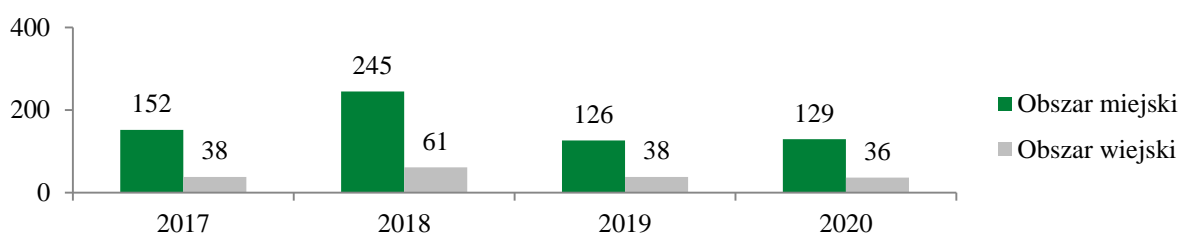
Pozostałe jednostki działające poza systemem:

- OSP Bezmiechowa,
- OSP Dziurdziów,
- OSP Hoczew,
- OSP Manasterzec.

Dane jednostki zrzeszone są w Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP i na szczeblu gminy tworzą Zarząd Miejsko – Gminny.

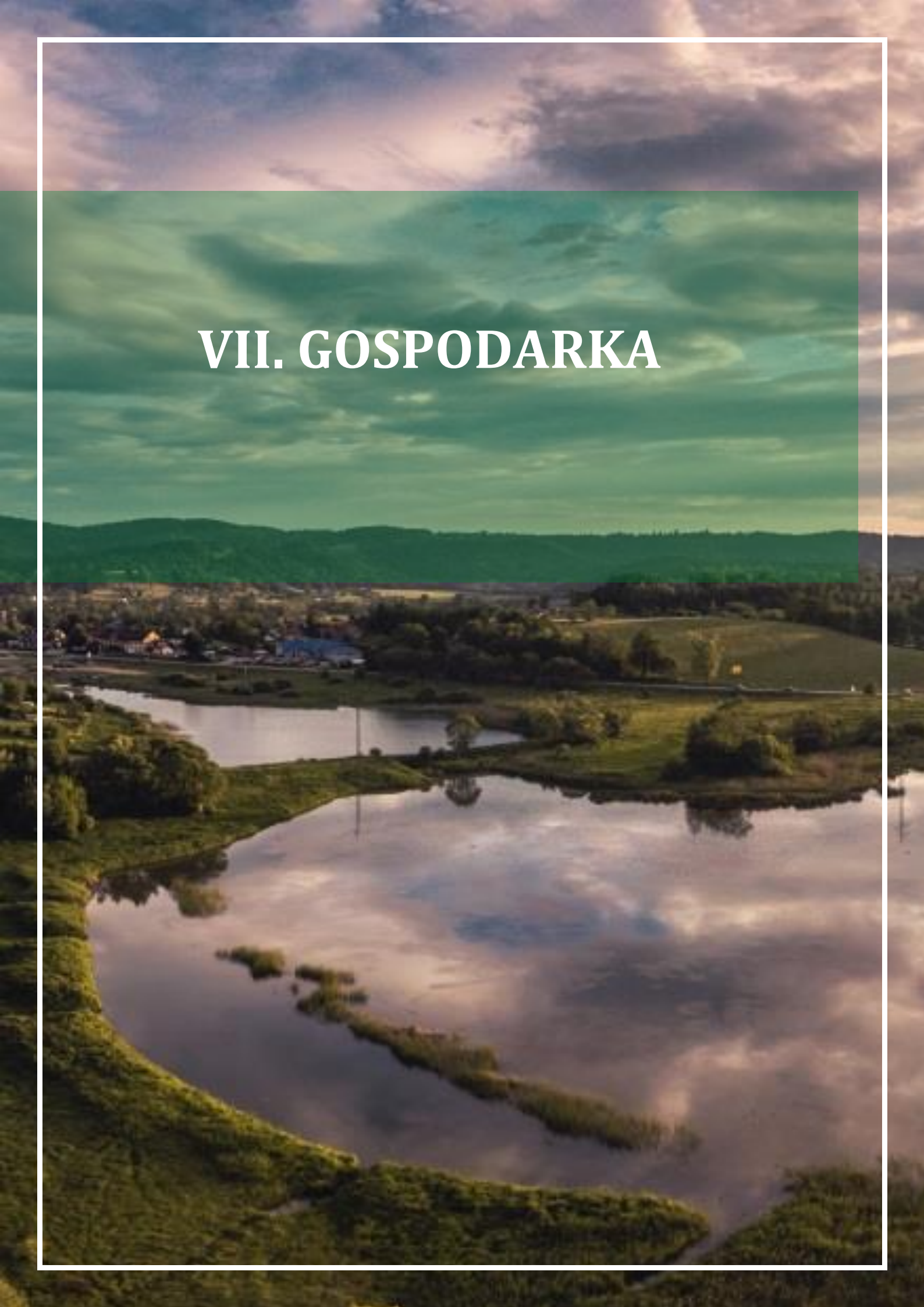
Liczba przestępstw na terenie gminy systematycznie się zmniejsza. Ze względu na sezon turystyczny oraz duże zagęszczenie turystów w Lesku, na terenie miejskim dochodzi do większej ilości przestępstw, jednak jest ona nadal relatywnie niska. W mieście dochodzi głównie do przestępstw związanych z kradzieżą oraz oszustwem. Na obszarach wiejskich odnotowuje się przestępstwa związane głównie z jazdą w stanie nietrzeźwości.

Wykres 6. Liczba odnotowanych przestępstw na obszarze miejskim oraz wiejskim w Gminie Lesko w lata 2017-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Lesku

VII. GOSPODARKA

VII. Gospodarka

Przedsiębiorczość w gminie

W 2019 roku w Gminie działalność gospodarczą prowadziło 994 osoby. Liczba ta zwiększyła się o 8% względem roku 2013. Największą część osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, stanowią osoby trudniące się w handlu hurtowym i detalicznym. Relatywnie duża część podmiotów fizycznych zajmuje się budownictwem, opieką zdrowotną oraz pomocą społeczną. W Gminie funkcjonuje łącznie 1 247 przedsiębiorstw, z czego 1 175 stanowią przedsiębiorstwa prywatne. W 2019 roku zarejestrowano 100 nowych podmiotów gospodarczych.

Tabela 2. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji i działów PKD 2007 w gminie Lesko w 2019 roku

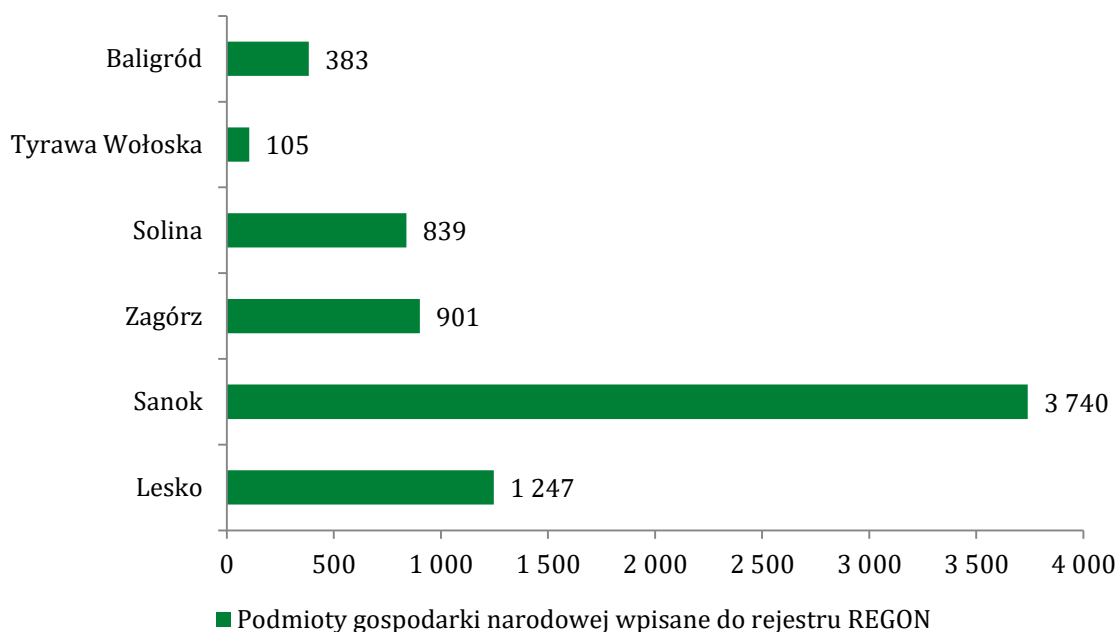
Sekcja	Liczba
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	48
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	49
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5
Sekcja F - Budownictwo	163
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	243
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	51
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	74

Sekcja J - Informacja i komunikacja	21
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	24
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	9
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	85
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	38
Sekcja P - Edukacja	18
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	91
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15
Sekcje S i T - Pozostała działalność usługowa	59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Gmina Lesko posiada jedną z najwyższych liczb przedsiębiorstw wpisanych do rejestru REGON w porównaniu do sąsiadujących Gmin. Największą liczbę podmiotów gospodarczych posiada Gmina Sanok, jednakże region Leska plasuje się na 2 miejscu w danym rankingu.

Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w wybranych gminach regionu bieszczadzkiego w 2019 roku

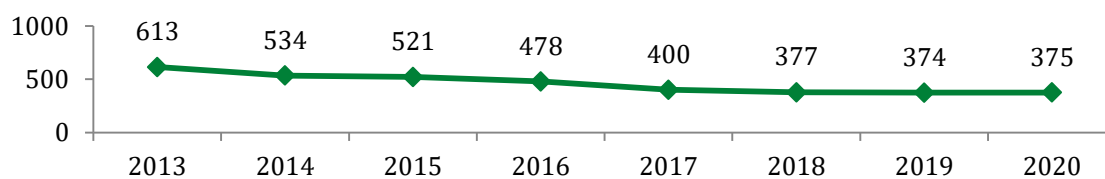

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Rynek pracy

W Gminie Lesko na dzień 31.12.2020 zarejestrowanych było 375 bezrobotnych, z czego 184 stanowiły kobiety, natomiast mężczyźni 191. Największą część osób bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Osoby nieposiadające zatrudnienia stanowią 10% liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni lat liczba osób bezrobotnych w Gminie spadła o ponad 38%, jednakże nadal stanowi znaczący odsetek w funkcjonowaniu rynku pracy.

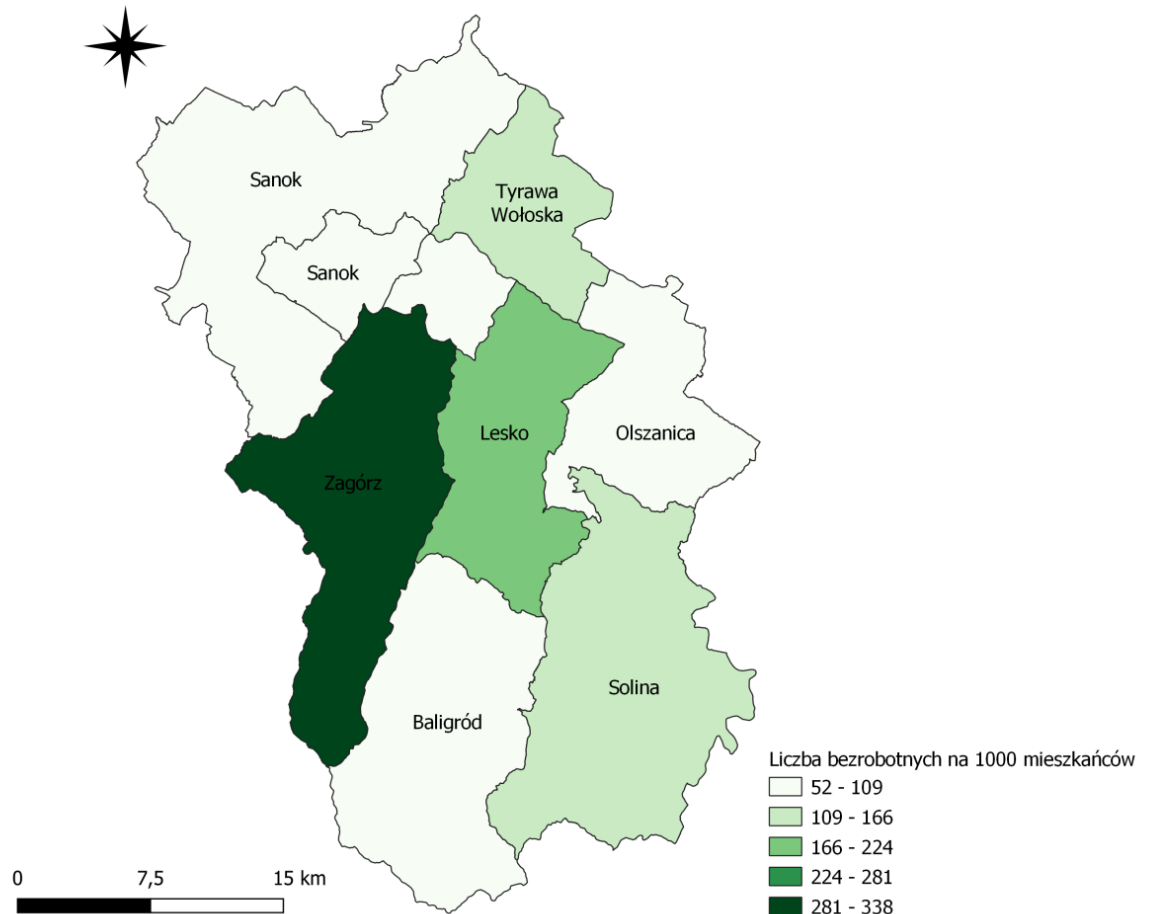
Wykres 8. Dynamika liczby bezrobotnych w gminie lesko w latach 2013-2020

Źródło: <https://lesko.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analazy/>

W gminie Lesko odnotowuje się relatywnie wysoki odsetek osób bezrobotnych pozostających bez zatrudnienia względem sąsiadujących gmin.

Rysunek 12. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców (gmina i miasto Lesko oraz gminy sąsiadujące)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PUP w Lesku oraz PUP w Sanoku.

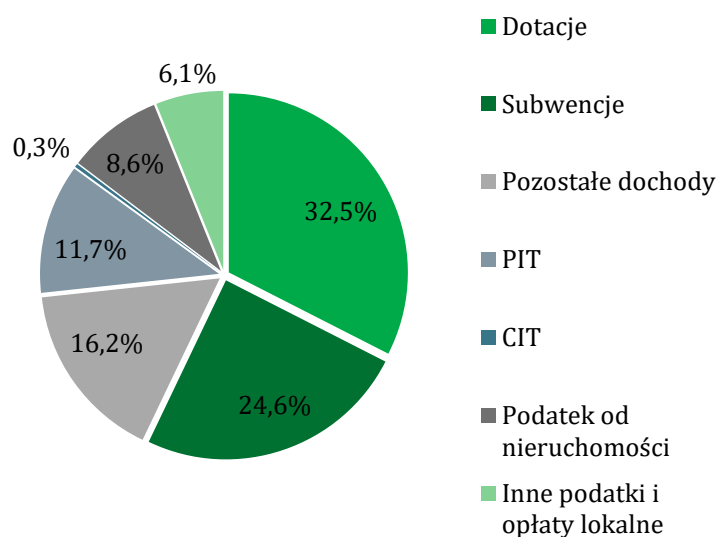
W Mieście i Gminie Lesko w 2020 roku odnotowano ogółem 55 wolnych miejsc pracy oraz miejsc aktywizacji zawodowej. Pracodawcy z Gminy Lesko zgłosili 12 ofert pracy subsydiowanej, jak i 12 ofert pracy sezonowej.

Zdolność inwestycyjna

W 2019 roku wielkość planowanych dochodów (po dokonanych zmianach) w Gminie Lesko wynosiła 53 204 380,11 zł, wielkość planowanych wydatków: 56 993 580,11 zł, natomiast planowany deficyt w budżecie wynosił 4 735 197,00 zł. Dochody budżetowe zrealizowano w 97,49%, natomiast wydatki budżetowe zostały wykonane w 93,76%.

W 2020 roku planowane dochody wyniosły 58 644 258,77 zł, z tego podatek dochodowy od osób fizycznych wynosił 11,72% sumy wszystkich dochodów. Wśród dochodów największy odsetek stanowiły dotacje, następnie subwencje oraz pozostałe dochody. Najmniejszą część oszacowano w aspekcie podatku od dochodu spółek.

Wykres 9. Dochody Miasta i Gminy Lesko w 2020 roku.

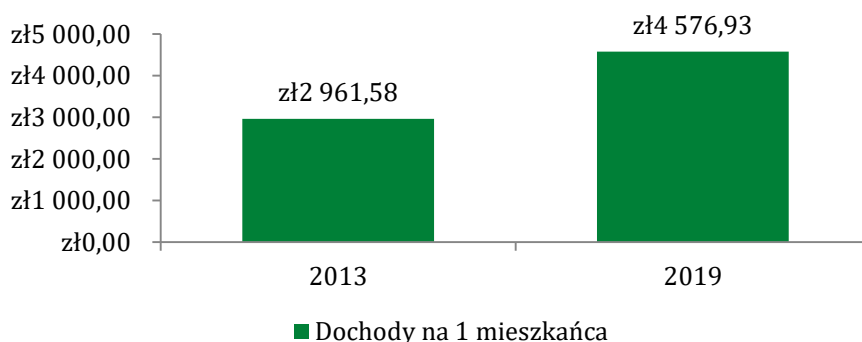

Źródło: <https://nacoidamojepieniadze.pl/budzet-gminy/lesko/2020>

W 2020 roku w Gminie Lesko planowane wydatki wyniosły 65 801 782,29 zł, z czego wydatki majątkowe: 17 121 567,34 zł, które stanowiły 26% całego budżetu.

Zdolność inwestycyjna Gminy na przestrzeni ostatnich lat (2013-2020) plasuje się na dobrej pozycji. Systematycznie wzrastają dochody na 1 mieszkańca. W 2019 roku na 1 mieszkańca przypadało 4 576,93 zł.

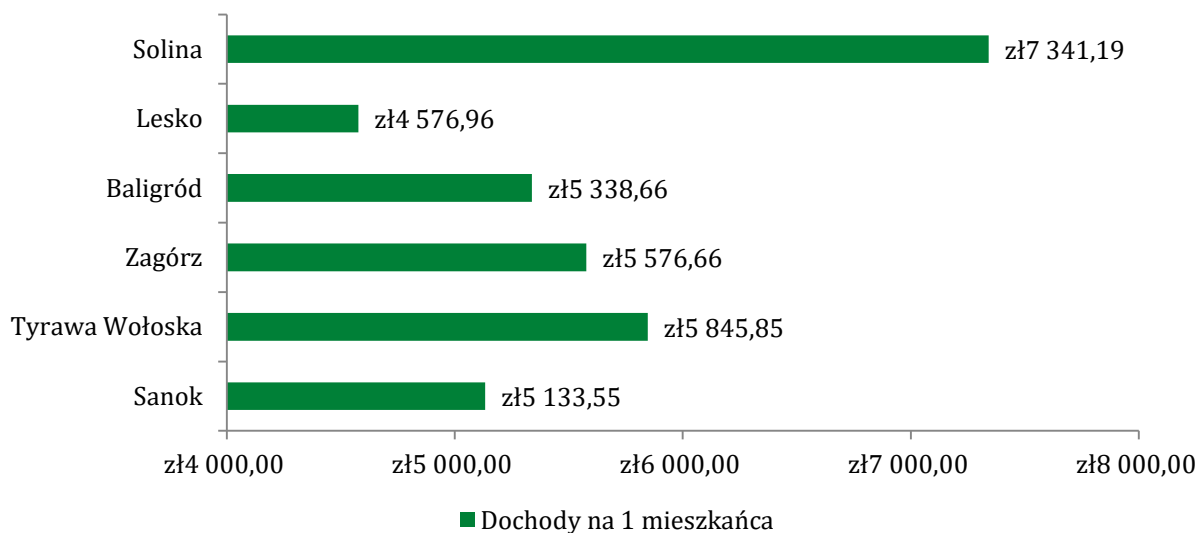
Wykres 10. Dochody na 1 mieszkańca w mieście i Gminie Lesko na przestrzeni 6 lat.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wśród sąsiadujących gmin, dochód Leska na 1 mieszkańca plasuje się na niskim poziomie. Spowodowane jest to przede wszystkim konkurencyjnymi aspektami związanymi z turystyką wśród gmin znajdujących się wokół Leska.

Wykres 11. Dochody na 1 mieszkańca wśród sąsiadujących gmin.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

VIII. PRZESTRZEŃ

VIII. Przestrzeń

Rolnictwo

Wpływ rolnictwa na rozwój gminy miejsko-wiejskiej Lesko zmniejszył się na przestrzeni ostatnich kilku lat. Na terenie Gminy gospodarstwa rolne prowadzą nieliczne osoby fizyczne, jednakże tereny te nie odgrywają istotnej roli w funkcjonowaniu. Spowodowane jest to przede wszystkim rozwojem turystyki w gminie, jak i występowaniem ciężkich warunków górskich do upraw rolnych. W gminie Lesko tereny rolne stanowią mały odsetek ogólnej powierzchni gminy. Według Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, rozwój rolnictwa w Gminie nie stanowi istotnego kierunku rozwoju.

Planowanie przestrzenne

Jednym z najistotniejszych aspektów funkcjonowania przestrzeni w Gminie jest planowanie przestrzenne, w tym kształtowanie polityki rozwoju. Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie Gminy odbywa się głównie poprzez uchwalanie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. Ład przestrzenny stanowi jeden z podstawowych elementów przestrzeni, w których żyje i funkcjonuje mieszkaniowiec Gminy. Dzięki prawidłowemu ukształtowaniu przestrzeni, chroni się jej walory przyrodnicze, rozwija układy urbanistyczne, tworzy sieci transportowe czy tereny zurbanizowane.

W Gminie Lesko podstawowym dokumentem kształtującym politykę przestrzenną jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lesko oraz 20 aktów prawa miejscowego – Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Według SUIKZP w sferze funkcjonalno-przestrzennej gminy wyodrębnia się takie sfery polityki przestrzennej i zróżnicowanych zasadach zagospodarowania i kierunkach działania jak:

- Strefa A – strefa miejska związana z wielofunkcyjnym obszarem mieszkaniowo-usługowym tworzącym centrum obsługi subregionu i rozwoju turystyki.

- Strefa B – strefa podmiejska związana z rozwojem zabudowy mieszkaniowej, głównie o niskiej intensywności, rozwojem usług publicznych i komercyjnych oraz utrzymaniem terenów zieleni miejskiej.
- Strefa C – strefa osadnictwa wiejskiego związana z rozwojem zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej oraz rozwojem agroturystyki.
- Strefa D – strefa przyrodniczo-turystyczna związana z rozwojem turystyki, rekreacji i sportu oraz ochroną najbardziej wartościowych zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.
- Strefa E – skoncentrowana strefa aktywności gospodarczej związana z rozwojem działalności gospodarczej typu wytwórczego usługowego.

Głównym celem strategicznym rozwoju przestrzennego Miasta i Gminy Lesko ustalonym w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego jest:

Ugruntowanie znaczenia Leska jako ośrodka obsługi i administracji oraz zapewnienie racjonalnego zagospodarowania przestrzeni dla pełnienia przez miasto roli ośrodka wielofunkcyjnego dla turystów i mieszkańców gminy.

Wśród obszarów o szczególnym rozwoju wymienia się między innymi: Miasto Lesko, węzły drogowe (Lesko-Posada, Lesko-Glinne, Hoczew) oraz turystyczne obszary węzłowe (Lesko: centrum obsługi, Bezmiechowa Górna: szybownictwo i paralotniarstwo, Weremień: sporty zimowe, Dziurdziów i Manasterzec: turystyka wiejska).

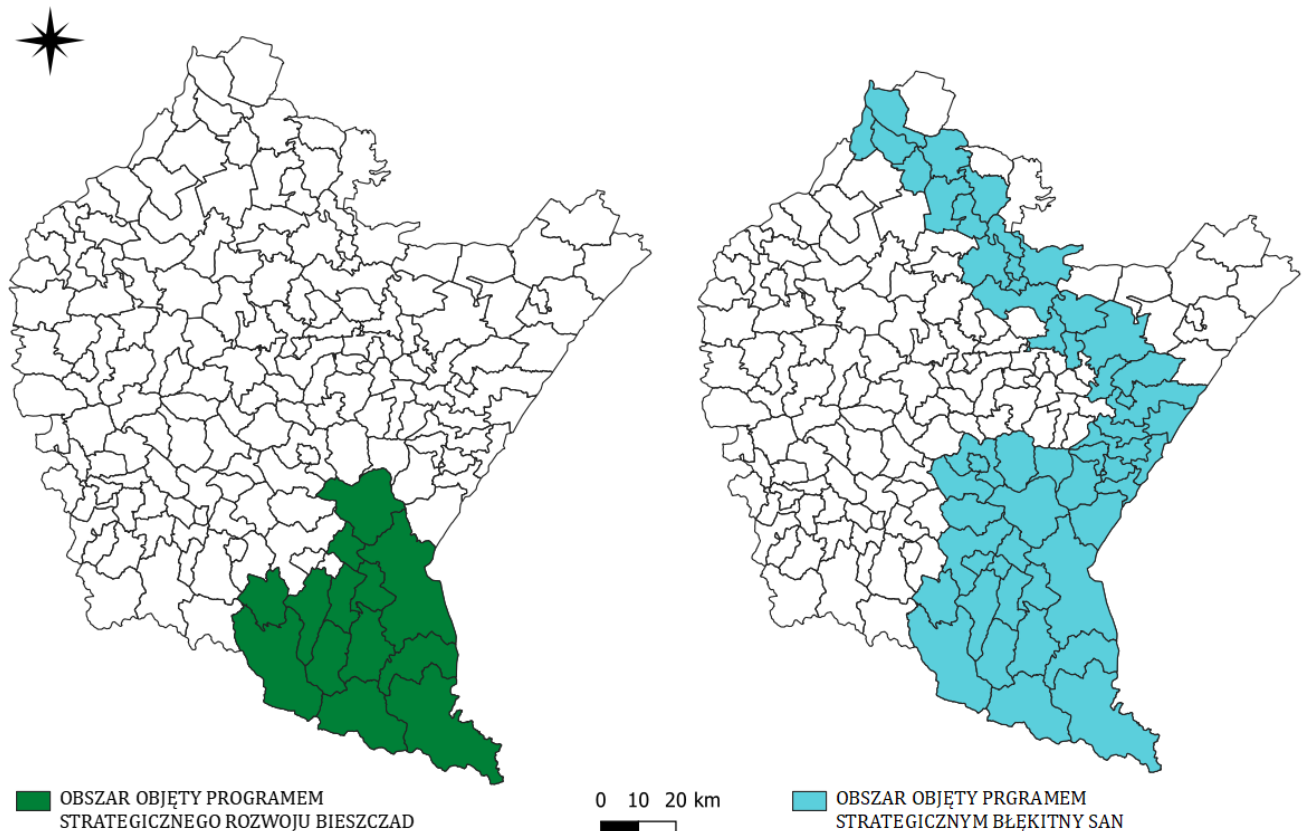
Co więcej, na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lesko na lata 2017-2023 wyodrębniono obszar zdegradowany, wymagający szczególnych działań przestrzennych, społeczno-gospodarczych i środowiskowych. Wśród sołectw obszaru zdegradowanego znalazły się: Hoczew, Weremień, Łączki oraz południowa część miasta Lesko.

Gmina Lesko została objęta również Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad oraz Programem Strategicznym Błękitny San, zakładającymi przede wszystkim:

- rozwój gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego,

- podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych,
- wzmocnienie bazy ekonomicznej miast,
- wsparcie działań w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy,
- poprawę poziomu towarowości rolnictwa Bieszczad,
- rozwój przedsiębiorczości w obszarze Bieszczad,
- rozwój kapitału ludzkiego,
- poprawę dostępności do wysokiej jakości usług,
- zwiększenie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym.

Rysunek 13. Obszary objęte Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad oraz Programem Strategicznym „Błękitny San”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Komunikacja

Infrastruktura komunikacyjna

Ogólna długość dróg publicznych w Gminie Lesko w 2021 roku wynosiła **28,53 km**, w tym:

- w granicach administracyjnych miasta – 17,92 km,
- poza granicami administracyjnymi miasta – 10,61 km.

Przez teren Gminy przebiega droga krajowa, drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne.

Tabela 3. Drogi krajowe, wojewódzkie oraz powiatowe w gminie Lesko.

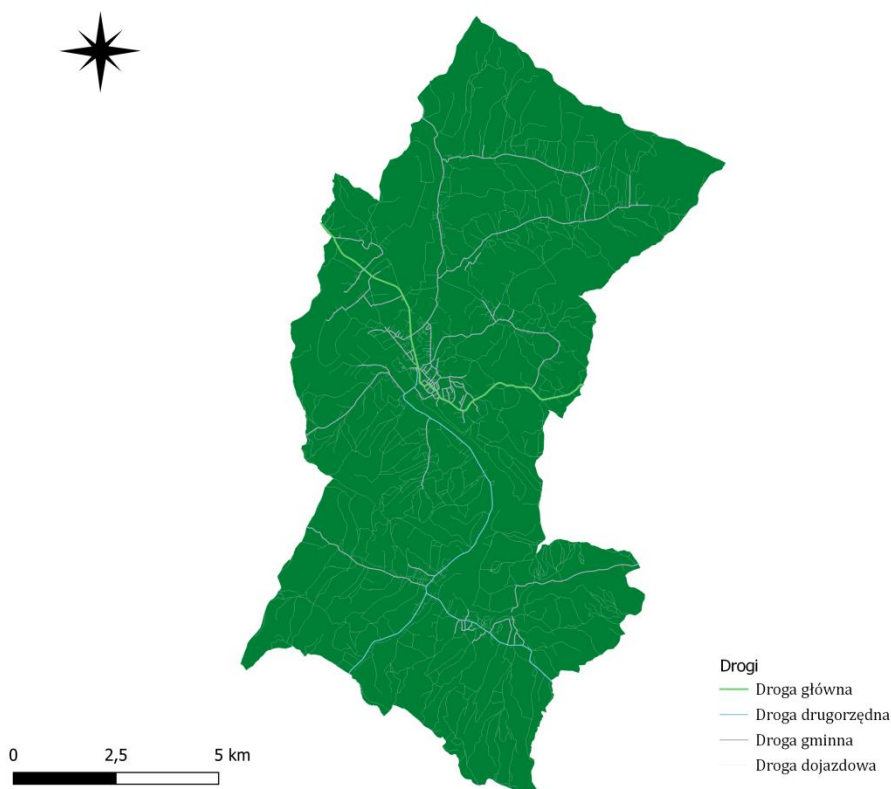
Klasyfikacja drogi	Relacja
droga krajowa Nr 84	Sanok – Lesko – Granica państwa
droga wojewódzka Nr 893	Lesko - Cisna
droga wojewódzka Nr 894	Hoczew - Czarna
droga powiatowa DP 2227 R	Załów – Lesko
droga powiatowa DP 2256 R	Huzele – Tarnawa Górna
droga powiatowa DP 2258	Hoczew - Dziurdziów
droga powiatowa DP 2265 R	Bezmiechowa - Manasterzec
droga powiatowa DP 2266 R	Łukawica - Bezmiechowa
droga powiatowa DP 2267 R	Jankowce - Glinne
droga powiatowa DP 2270 R	Lesko - Weremień
droga powiatowa DP 2271 R	Średnia Wieś

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lesko – ewidencja gminna.

Przez sołectwa Manasterzec, Łukawica, Bezmiechowa Dolna oraz Jankowce przebiega trakcja kolejowa, jednak na danym odcinku nie odbywa się ruch kolejowy.

Wzrastają wydatki z budżetu Gminy w zakresie poprawy infrastruktury komunikacyjnej. W 2018 roku ogólne wydatki na drogi (przebudowa, modernizacja, remonty oraz utrzymanie zimowe) wyniosły 1 117 703 zł, natomiast w 2020 roku kwota ta zwiększyła się o 103% do kwoty 2 280 000 zł.

Rysunek 14. Sieć dróg w Mieście i Gminie Lesko.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

Transport publiczny

Miasto i Gmina Lesko nie posiada transportu publicznego, który świadczy usługi przewozu mieszkańców. Na terenie Gminy usługi w zakresie transportu świadczy 9 podmiotów prywatnych, poprzez przewóz mieszkańców busami, które nie dostosowują swojej infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Wiele miejscowości gminnych nie posiada dogodnych możliwości transportowych. Na terenie Gminy Lesko kursują następujący przewoźnicy:

- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Jarosław Spółka Akcyjna
- Krajowy i Międzynarodowy Przewóz osób „BAK-BUS” Marek Owsianik
- Regularne Linie Ekspresowe NEOBUS POLSKA Sp. z o.o. sp. k.
- TrawelPL Sp. z o.o.,
- FLIXBUS ul. Fabryczna 5a,
- Galicja EXPRESS,
- Marcel- kursuje głównie w sezonie letnim,
- Barbara Sp. z o.o.,
- San Bus.

Wśród wymienionych firm, znaczna większość prowadzi system rezerwacji biletów. Wiąże się to z tym, że nie zawsze jadący autobus zatrzymuje się na poszczególnych przystankach. Ponieważ w większości z usług korzystają lub chcą korzystać seniorzy, którzy niejednokrotnie nie są obeznani w dostępie do systemu rezerwacji, pozostają oni bez usługi. Firmy przewozowe swoje usługi świadczą głównie na trasach wzdłuż drogi krajowej nr 84 biegnącej przez gminę od Sanoka w kierunku Ustrzyk Dolnych, jak też dróg wojewódzkich – w kierunku Cisnej oraz w kierunku Polańczyka. Pozostałe miejscowości leżące przy drogach powiatowych są pominięte, a jedyny dostęp do transportu zapewnia im PKS Jarosław, który świadczy dla Gminy Lesko usługi dowozu dzieci i młodzieży do szkół. O ile więc mieszkańcy będący przy wymienionych głównych trasach mają bezpośredni dostęp do transportu, by dostać się do Leska, Ustrzyk Dolnych, Sanoka czy Rzeszowa, o tyle pozostali mają w znacznym stopniu tą możliwość ograniczoną. Istotny jest także fakt, iż zdecydowana większość przewoźników kursuje w większej częstotliwości w sezonie letnim (czerwiec-wrzesień). Po sezonie kursy są okrojone. Poza tym mieszkańcy i turyści skarżą się na fakt, że o ile kursy są dość częste w ciągu dnia (do godz. 16:00), o tyle w godzinach późno popołudniowych i wieczornych możliwość przemieszczania się jest znikoma. Generuje to koszty osób, gdyż zmuszone są do korzystania z prywatnych przewoźników typu TAXI.

Infrastruktura telekomunikacyjna

Gmina Lesko należy do grupy gmin, w których problemy telekomunikacji nie zostały jeszcze całościowo rozwiązane. Niekorzystne położenie oraz potencjalnie mała liczba abonentów powoduje niewielkie zainteresowanie operatorów. Co prawda istnieje sygnał 4G, jednak nie dociera on do wszystkich mieszkańców gminy. Największy problem z dostępem do sieci telefonii komórkowej (tzw. białe plamy) istnieje w miejscowościach Bezmiechowa Dolna, Bezmiechowa Górna oraz Manasterzec. Mieszkańcy tych sołectw w większości korzystają dodatkowo z telefonów stacjonarnych. Sytuacja ta ma szansę poprawić się w kolejnych latach, gdyż jeden z operatorów planuje budowę wieży przekaźnikowej na terenie Leska.

W lepszej jakości rejestruje się dostęp do szerokopasmowego Internetu. Nie odnotowuje się większych problemów w tym zakresie. W chwili obecnej, w miejscowościach gminy trwają prace nad budową sieci światłowodowej.

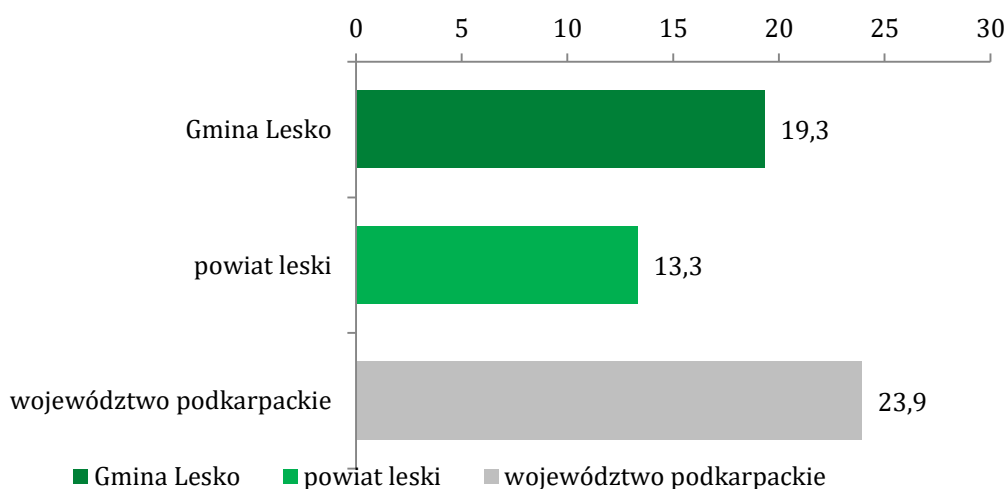
Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Na terenie Gminy Lesko zwodociągowane jest miasto Lesko oraz miejscowości: Dziurdziów, Glinne, Jankowce, Łukawica i Średnia Wieś. Mieszkańcy miejscowości Manasterzec, Weremień, Huzele, Bezmiechowa Górna i Dolna korzystają z ujęć powierzchniowych zarządzanych przez mieszkańców poszczególnych sołectw. Pozostali mieszkańcy gminy korzystają z ujęć indywidualnych o wydajności nieprzekraczającej 5m³/h oraz wodociągów lokalnych – wiejskich zaopatrujących w wodę grupy zabudowań.

Procent budynków podłączonych do infrastruktury wodociągowej na wsi wynosi 56,7%, natomiast w mieście Lesko jest wyższy i wynosi 70,8%. Rośnie odsetek zużycia wody na 1 mieszkańca, zarówno na obszarze sołectw oraz w mieście Lesko. W 2019 odnotowano, iż 1 mieszkaniec zużywa średnio 19,2 m³ wody, gdzie średnia zużycia w powiecie leskim w 2019 roku wynosiła 13,3 m³, natomiast na poziomie województwa – 23,9 m³. Oznacza to, że zużycie wody na 1 mieszkańca w Gminie Lesko jest wyższe niż w powiecie Leskim oraz dużo niższe niż w obszarze województwa podkarpackiego.

Wykres 12. Zużycie wody na 1 mieszkańca w m³ w Gminie Lesko na tle powiatu oraz województwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Sieć kanalizacyjna

Północna i centralna część gminy tworzą obszar Aglomeracji Lesko, która jest w całości skanalizowana, łączna długość kanalizacji wynosi 119,1 km (w tym 107,4 km sieć grawitacyjna a 11,7 km ciśnieniowa). Liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji wynosi 80% wszystkich mieszkańców gminy. W granicach Gminy Lesko nie jest jeszcze skanalizowany teren poza obszarem Aglomeracji Lesko, czyli wsie: Hoczew, Dziurdziów, Bachlawa i Średnia Wieś. W 2018 roku został wykonany odcinek łączący istniejącą sieć kanalizacyjną z m. Hoczew, która ma zostać skanalizowana w najbliższym czasie. Po wybudowaniu kanalizacji w ww. miejscowościach ścieki kierowane będą do oczyszczalni ścieków w Lesku. Planuje się także budowę małej oczyszczalni ścieków w Średniej Wsi, która służyć będzie mieszkańcom danej miejscowości, ale także społeczności lokalnej sołectwa Bachlawa. Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Lesku jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną z podwyższonym usuwaniem biogenów, opartą na technologii osadu czynnego BARDENPHO. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka San.

Poziom sieci kanalizacyjnej w gminie ocenia się nadal jako niewystarczający, gdzie w poszczególnych sołectwach, kanalizacja sanitarna nie jest dostępna dla mieszkańców. W sołectwach 54,5% mieszkań podłączonych jest do kanalizacji sanitarnej. W mieście Lesko nadal nie wszystkie budynki posiadają dostęp do danej sieci i tylko 85,3% wszystkich budynków posiada podłącza do kanalizacji. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej od 2013 roku nie uległa wydłużeniu. Od 2017 roku odnotowuje się gwałtowny wzrost awarii sieci kanalizacyjnej, gdzie w 2019 roku zarejestrowano 234 awarie. Spowodowane jest to przede wszystkim niedostatecznym stanem systemu kanalizacji, wymagającym modernizacji.

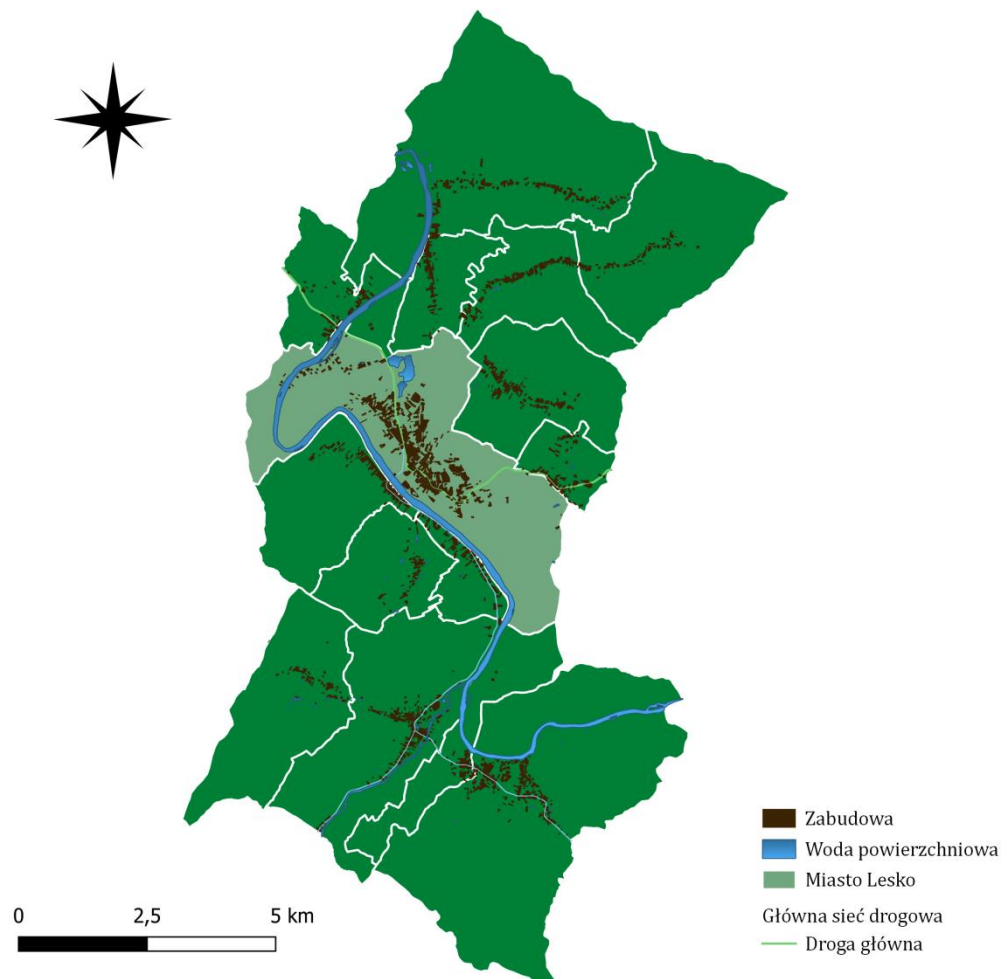
Mieszkalnictwo

W Gminie Lesko w 2019 roku odnotowano 2 208 budynków mieszkalnych. Względem roku 2013 liczba mieszkań wzrosła o 7,1%. Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 mieszkanie wynosi 80,7m², natomiast przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie wynosi 3,20. Liczba ta nieznacznie zmniejszyła się względem lat poprzednich, jednakże szacuje się, że w Gminie Lesko nadal pojawia się problem ubóstwa spowodowany zamieszkaniem jednego gospodarstwa domowego przez dużą liczbę osób. Na terenie Gminy odnotowuje się ograniczony dostęp terenów inwestycyjnych pod mieszkalnictwo wielorodzinne, generowany przede wszystkim zmniejszonym zainteresowaniem inwestorów oraz niedostateczną liczbą możliwości zagospodarowania terenów pod zabudowę wielorodzinną zapisanych w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego.

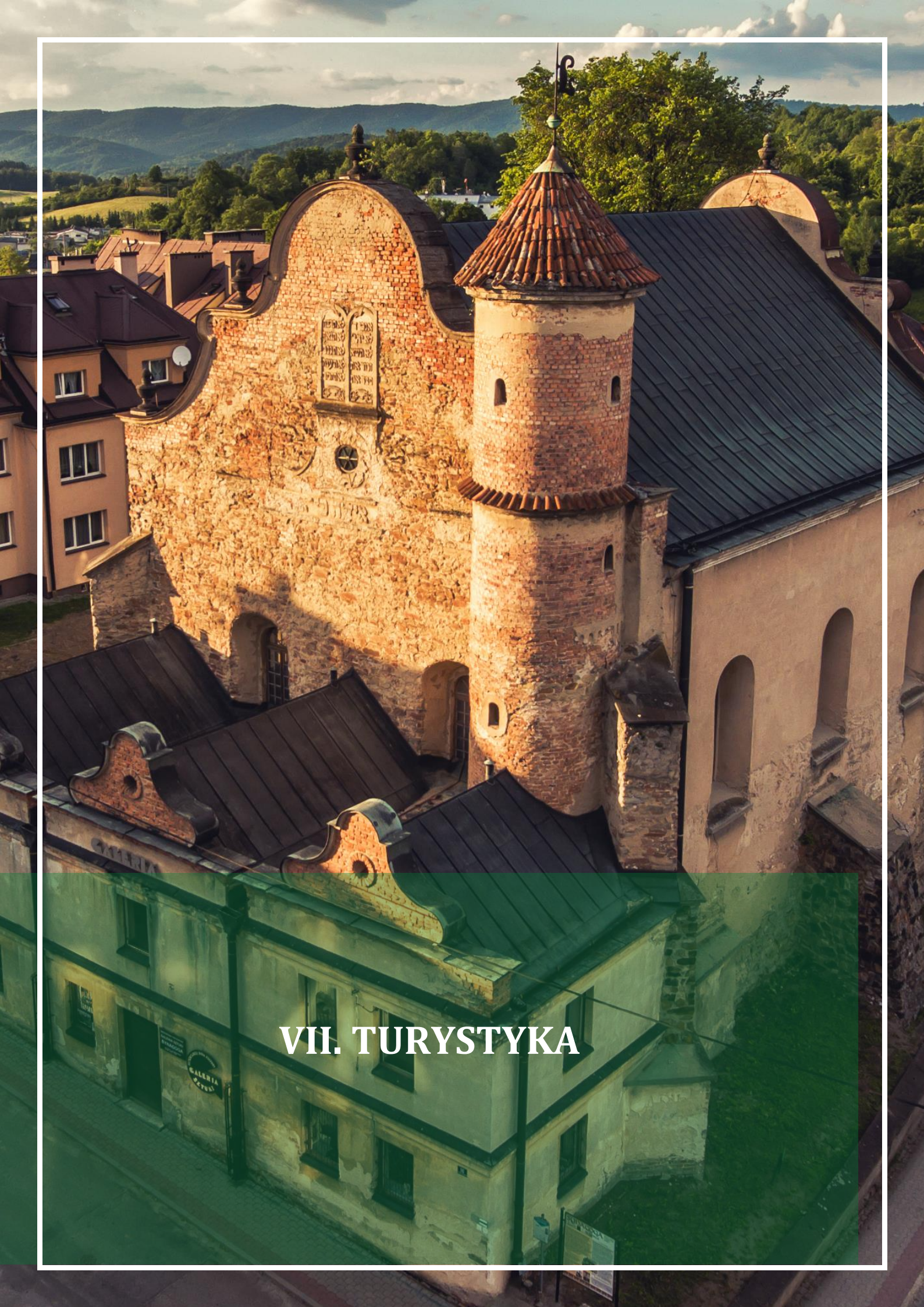
W zasobach gminy w 2020 roku znajdowało się 207 mieszkań (o łącznej powierzchni 8512,28 m²), w tym 41 lokali socjalnych, których liczba względem roku 2018 zwiększyła się aż o 36. Zarządcą lokali mieszkalnych należących do Gminy Lesko jest Leskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. Z o.o. Lokale te w większości wymagają gruntownego remontu, w tym działań modernizacyjnych oraz rewitalizacyjnych.

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w Gminie i Mieście Lesko koncentruje się głównie w sferze miejskiej, wokół głównych dróg, jak i rzeki San. Najwięcej budynków mieszkalnych znajduje się w Średniej Wsi, Hoczwi oraz Jankowcach, gdzie zabudowa skoncentrowana jest w centralnej części sołectwa. Rozporoszoną zabudowę obserwuje się w miejscowości Glinne, natomiast w sołectwach Huzele, Łukawica oraz Łączki, budynki umiejscowione są głównie wzdłuż rzeki San.

Rysunek 15. Zabudowa w Gminie i Mieście Lesko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k

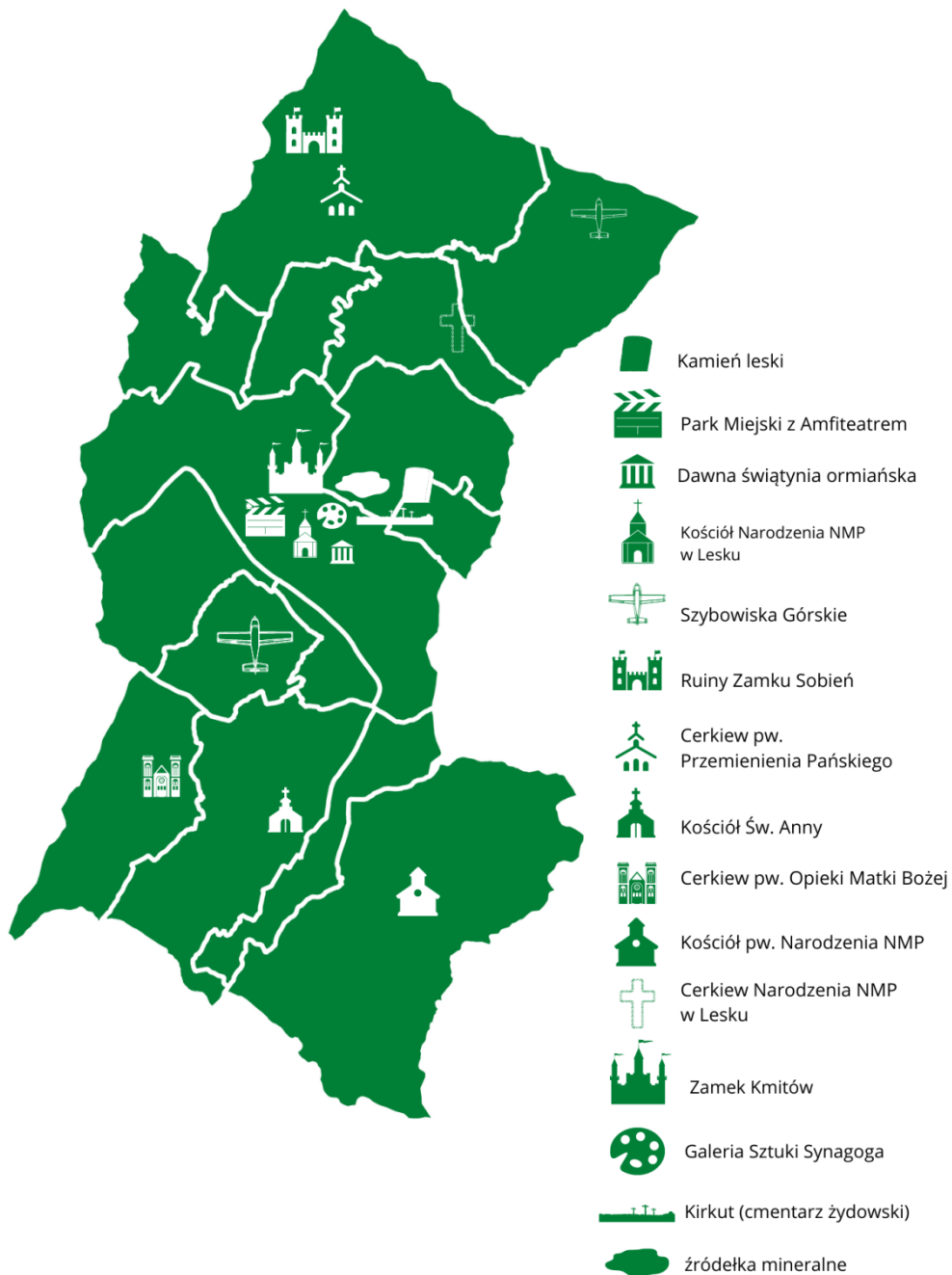

VII. TURYSTYKA

IX. Turystyka

Dziedzictwo kulturowe

Gmina i Miasto Lesko to jedno z miejsc, które tworzą tzw. „Bramę Bieszczad” oraz posiadają bazę istniejących zabytków związanych z historią oraz kulturą regionu. Przez gminę przebiega zielony szlak PTTK oraz liczne trasy widokowe. Jednakże stan szlaków turystycznych oraz ścieżek pieszo-jezdnych ocenia się jako niewystarczający oraz wymagający modernizacji. Wśród najciekawszych miejsc turystycznych wyłonionych w procesie konsultacji społecznych, jak i danych pozyskanych ze źródeł internetowych wymienia się:

Turystycznym produktem lokalnym jest Czarna Dama z Leska, stanowiąca ciekawą postać legendarną związaną z ruinami zamku Sobień oraz Zamkiem Kmitów w Lesku.

Kultura i rekreacja

Jedną z najważniejszych jednostek pomocniczych Gminy jest Bieszczadzki Dom Kultury w Lesku. W ramach Bieszczadzkiego Domu Kultury w Lesku od lat tworzy się przestrzeń dla kulturalno-społecznego rozwoju miasta oraz jego mieszkańców. Jest miejscem spotkań z różnymi formami artystycznego wyrazu podtrzymującymi i rozwijającymi lokalną tradycję i kulturę. Rozpowszechnia wśród społeczeństwa narodowy dorobek kulturowy, a także angażuje je do jego współtworzenia. W Domu Kultury w okresie 2019 roku funkcjonowały 3 sekcje stałe oraz pięć klubów. Wśród sekcji stałych wymienia się:

- sekcję plastyczną,
- sekcję muzyczną,
- sekcję taneczną.

W Gminie działa również odnoszący sukcesy Zespół Taneczny Bieszczadzkie Żabki, liczący ponad 100 dzieci. W ramach działalności BDK, funkcjonują kluby, mające na celu przede wszystkim wzmacnianie więzi międzypokoleniowej, w tym głównie dbanie o zorganizowanie czasu seniorom. Działające kluby to m.in. : Klub Seniorów oraz Klub seniorów rękodzielników 60+.

Bieszczadzki Dom Kultury w Lesku jest wydawcą lokalnej gazety „Echo Bieszczadów”, która od września 2019 roku zwiększyła nakład do 2 tys. egzemplarzy. Jej kolportaż odbywa się również od tego czasu darmowo, tak więc mieszkańcy całej gminy mają do gazety równy dostęp. Jest to gazeta promująca lokalne wydarzenia, twórców, opisuje inwestycje, projekty w których Miasto i Gmina Lesko bierze czynny udział. Promuje także sukcesy mieszkańców.

Bieszczadzki Dom Kultury ulokowany jest w dwóch miejscach w mieście: Siedziba Bieszczadzkiego Domu Kultury przy ul. Piłsudskiego 1 oraz Bieszczadzka Galeria Sztuki Synagoga – sezonowo. Dom Kultury współpracował również z Polskim Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Polskim Związkiem Niewidomych i Niedowidzących, Polskim Związkiem Filatelistów (oddział w Lesku), Towarzystwem Miłośników Leska i Okolic, Niepublicznym Przedszkolem, „Wesoły Ludek”, Klubem Sportowym Sanovia, Stowarzyszeniem „Ciepły Wiatr” i Niepubliczną Szkołą Muzyczną I st. w Lesku.

Aby podnieść solidarność społeczną, upowszechnić promocję produktu regionalnego, zagospodarować czas zarówno mieszkańcom, jak i turystom, Gmina Lesko cyklicznie organizuje wydarzenia kulturalne. Wydarzenia dostosowane są do poszczególnych grup społecznych. Wśród najważniejszych i zarazem najbardziej popularnych imprez okolicznościowych znajdują się:

- Dni Leska,
- Bieszczadzkie lato z książką,
- Country w Bieszczadach,
- Dożynki Gminne,
- Senioriada,
- Jarmark Bożonarodzeniowy oraz Jarmark Wielkanocny,
- Sylwester na rynku.

W 2019 roku Bieszczadzki Dom Kultury zrealizował również inicjatywy mające na celu integrację międzyregionalną, jak i międzynarodową. W ramach programu ukraińskiej wymiany Młodzieży Narodowego Centrum Kultury realizowano działania artystyczno-poznawcze. Kolejną inicjatywą była wymiana studencka w ramach programu Erasmus + pod nazwą „Bieszczadzka Aleja Gwiazd”.

Mimo szerokiej działalności Bieszczadzkiego Domu Kultury, zwraca się szczególną uwagę na niedostateczną ofertę dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców w ramach prowadzonych zajęć. Ponadto, od wielu lat BDK boryka się z niedoinwestowaniem w sprzęt nagłośnieniowo-oświetleniowy. Zauważa się również brak remontu poszczególnych pomieszczeń w budynku, przez co ogranicza się

możliwość wykorzystania ich potencjału do prowadzenia równego rodzaju zajęć na odpowiednim poziomie.

Sport

Gmina Lesko słynie z rozwoju sportu oraz dostępności nie tylko do podstawowych usług w danym zakresie, lecz również daje możliwość uprawiania sportu kwalifikowanego. Główną jednostką świadczącą usługi z zakresu sportu oraz pomagającą rozwijać usługi sportowe jest Leskie Centrum Edukacji i Sportu. Na terenie Gminy działa również szereg obiektów umożliwiających aktywne spędzanie wolnego czasu. Wśród nich znajdują się:

- Basen „Aquarius”,
- Euroboisko,
- Kort tenisowy ze sztuczną nawierzchnią (w okresie zimowym – lodowisko),
- Stadion Miejski w Lesku,
- Boisko piłkarskie w Bezmiechowej,
- Boisko piłkarskie w Średniej Wsi,
- Boisko piłkarskie w Jankowcach,
- Kompleks sportowo-rekreacyjny Orlik 2012 w Lesku,
- Boisko wielofunkcyjne w Hoczwi wymagające modernizacji,
- Szkolne sale gimnastyczne w Lesku i Średniej Wsi.

Na terenie gminy działalność sportowo-szkoleniową prowadzą kluby sportowe, takie jak:

- LKS Sanovia Lesko,
- LKS Lotniarz Bezmiechowa,
- LUKS Pionier Średnia Wieś,
- LUKS Bieszczady Jankowce,
- UKS SAN Lesko,
- Bieszczadzki Klub Sportowy Lestur,
- Uczniowski Klub Sportowy Szkółka Piłkarska „Wilczki” w Lesku,
- Uczniowski Klub Sportowy Szkółka Pływacka „Aquarius” Lesko
- Uczniowski Klub Sportowy „Baszta Bikesport” Lesko

- Uczniowski Klub Sportowy „Kyokushin Karate” w Lesku.

Konieczne staje się jednak dostosowanie najważniejszego obiektu sportowego w gminie, jakim jest Stadion Miejski w Lesku do obecnie wymaganych standardów poprzez jego przebudowę i modernizację, aby mógł spełniać rolę wielofunkcyjnego obiektu.

Największą popularnością wśród mieszkańców gminy cieszy się piłka nożna. Szkolenie prowadzone jest w 5 klubach, uczestniczących w rozgrywkach sportowych organizowanych przez właściwy związek sportowy, w tym w szkółce piłkarskiej. Systematyczne szkolenie prowadzone jest również w szachach i piłce siatkowej. Również te kluby uczestniczą w rozgrywkach ligowych. Niezmiernie popularnymi i zyskującymi zwolenników na terenie gminy są także inne dyscypliny sportu: paralotniarstwo, szybownictwo, wspinaczka górską, kolarstwo górskie i szosowe, motocross oraz kajakarstwo. Bogatą tradycję oraz niezwykle osiągnięcia posiadają mieszkańcy gminy w zakresie wędkarstwa muchowego. Rzeka San przyciąga wielu amatorów tej dyscypliny sportu z kraju i zagranicy. O jej międzynarodowej popularności świadczy fakt kilkukrotnej organizacji imprez sportowych rangi mistrzostw Europy i Świata.

Przestrzenie publiczne

Przestrzenie publiczne określa się jako wszelkie miejsca dostępne powszechnie, zazwyczaj użytkowane nieodpłatnie. Przestrzenie publiczne w gminie stanowią szczególnie aspekt szerzenia integracji społecznej oraz podnoszące atrakcyjność gminy pod względem turystycznym. Przestrzeniami publicznymi mogą być wszelkie miejsca, budynki czy ulice, stanowiące potencjalne miejsce spotkań społeczności lokalnej oraz turystów.

Jedną z przestrzeni publicznych mających potencjał dla rozwoju integracji społecznej oraz turystyki jest przestrzeń przy rzece San, jak i przestrzeń Amfiteatru. W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta i Gminy Lesko wyodrębniono obszary możliwe pod inwestycje przestrzeni publicznych, w tym rozwoju turystyki, które znajdują swoje odzwierciedlenie w realizowanej strategii.

Marketing terytorialny

Zarządzanie jednostką terytorialną, z wykorzystaniem filozofii marketingu, prowadzi do zaspokajania potrzeb i pragnień mieszkańców oraz działających tam przedsiębiorców. Na terenie Miasta i Gminy Lesko zasada partycypacji społecznej, która stanowi jedno z kluczowych celów realizowanych przez Gminę lokuje się na wysokim poziomie. Informowanie, konsultowanie oraz współdecydowanie przez mieszkańców o sprawach jest widoczne na różnych poziomach działalności Miasta i Gminy Lesko. Gmina zapewnia szeroki dostęp do informacji, wykorzystując do tego celu media społecznościowe oraz dostępne źródła, przy kreowaniu zaufania mieszkańców do władz gminnych. Marketing terytorialny na obszarze Miasta i Gminy Lesko spełnia oczekiwania mieszkańców, co do przekazu rzetelnych oraz kompleksowych informacji.

VIII. WYNIKI KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

X. Wyniki Konsultacji Społecznych

Badania Ankietyowe

Badania ankietyowe są jedną z form partycypacji społecznej, która pozwala w aktywny sposób zaczerpnąć istotnych informacji do przeprowadzenia diagnozy strategicznej, co więcej wyciągnięcia stosownych oraz rzetelnych wniosków, które umieszcza się w części operacyjnej strategii. Mieszkańcy Miasta i Gminy Lesko w bardzo aktywny sposób wzięli udział w anonimowej ankiecie dotyczącej rozwoju gminy.

Wśród respondentów znalazło się 221 mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietyowym. Przeważającą część stanowiły kobiety (54,7%). Wiek respondentów był zróżnicowany. Wszystkie grupy społeczne wzięły aktywny udział w badaniu, gdzie największą grupę stanowiły osoby w wieku 26-35 lat (36,2%), jednak zarówno osoby przed 25 rokiem życia, jak i seniorzy uczestniczyli w anonimowej ankiecie. O zdanie zapytano również respondentów trudniących się w różnych środowiskach. Największą część ankietowanych to osoby zatrudnione jako pracownik w przedsiębiorstwie prywatnym (24,8%), jednakże w badaniu udział wzięli zarówno rolnicy, emeryci, osoby bezrobotne oraz studenci i uczniowie. Większość ankietowanych posiadała wykształcenie wyższe, średnie oraz zawodowe.

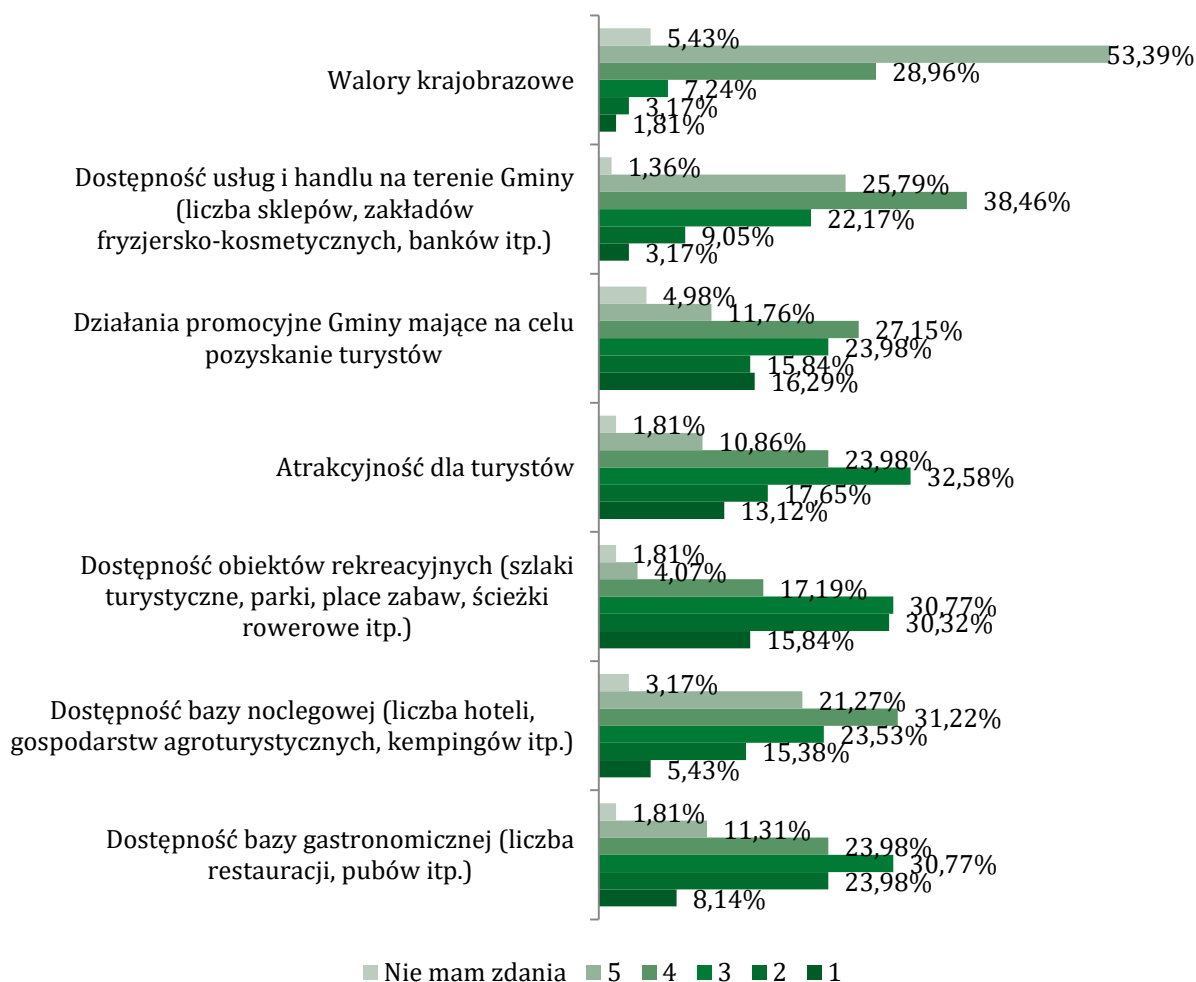
Ankietowanych zapytano o miejsce zamieszkania. Z badań wynika, iż mieszkańcy z każdego sołectwa wzięli udział w ankiecie. Największą część stanowiła społeczność lokalna zamieszkująca Miasto Lesko.

Uczestników badania poproszono m.in. o ocenę poszczególnych uwarunkowań w gminie, z zakresu turystyki, gospodarki, jakości życia czy przestrzeni i środowiska. W pięciostopniowej skali, ankietowani mieszkańcy wybrali aspekty, które pozwoliły na stworzenie części operacyjnej strategii. Ocenę poszczególnych uwarunkowań przedstawiają poniższe wykresy.

Turystyka

Mieszkańcy ⁵ Miasta i Gminy Lesko przede wszystkim doceniają walory krajobrazowe. Ponad 50% mieszkańców uważa, że jest to jedna z najmocniejszych stron Miasta i Gminy. Ankietowani mieszkańcy na dobrym poziomie oceniają również dostępność usług i handlu tj. liczba sklepów, zakładów fryzjersko-kosmetycznych, banków itp. Równie dobrze oceniona została atrakcyjność dla turystów oraz dostępność bazy noclegowej. Ankietowani mieszkańcy gminy zdecydowali, że najsłabszą stroną gminy w zakresie turystyki jest dostępność do obiektów rekreacyjnych, w tym szlaków turystycznych, parków, placów zabaw, ścieżek rowerowych itp.

Wykres 13. Ocena turystyki w opinii ankietowanych mieszkańców

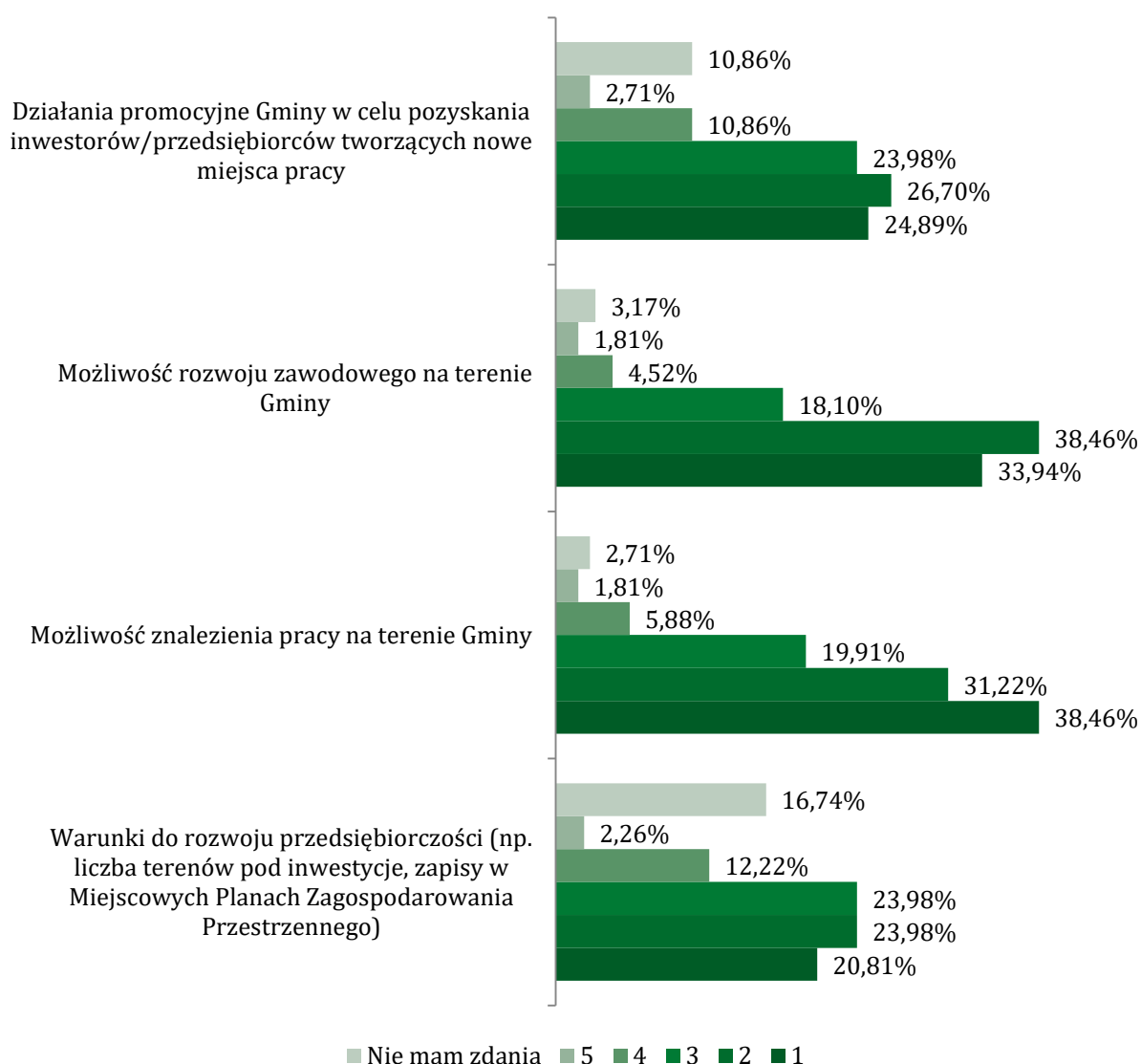
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

⁵ Używając określenia „mieszkańcy” ma się na myśli grupę ankietowanych mieszkańców.

Gospodarka

Działalność gospodarcza na terenie gminy Lesko oceniona została negatywnie. Spowodowane jest to przede wszystkim niedostatecznym poziomem rozwoju gospodarczego w gminie, która swoją działalność kierunkuje w stronę turystyki. Ankietowani mieszkańcy najslabiej ocenili możliwości rozwoju zawodowego na terenie Gminy oraz możliwość znalezienia pracy.

Wykres 14. Ocena gospodarki w opinii ankietowanych mieszkańców

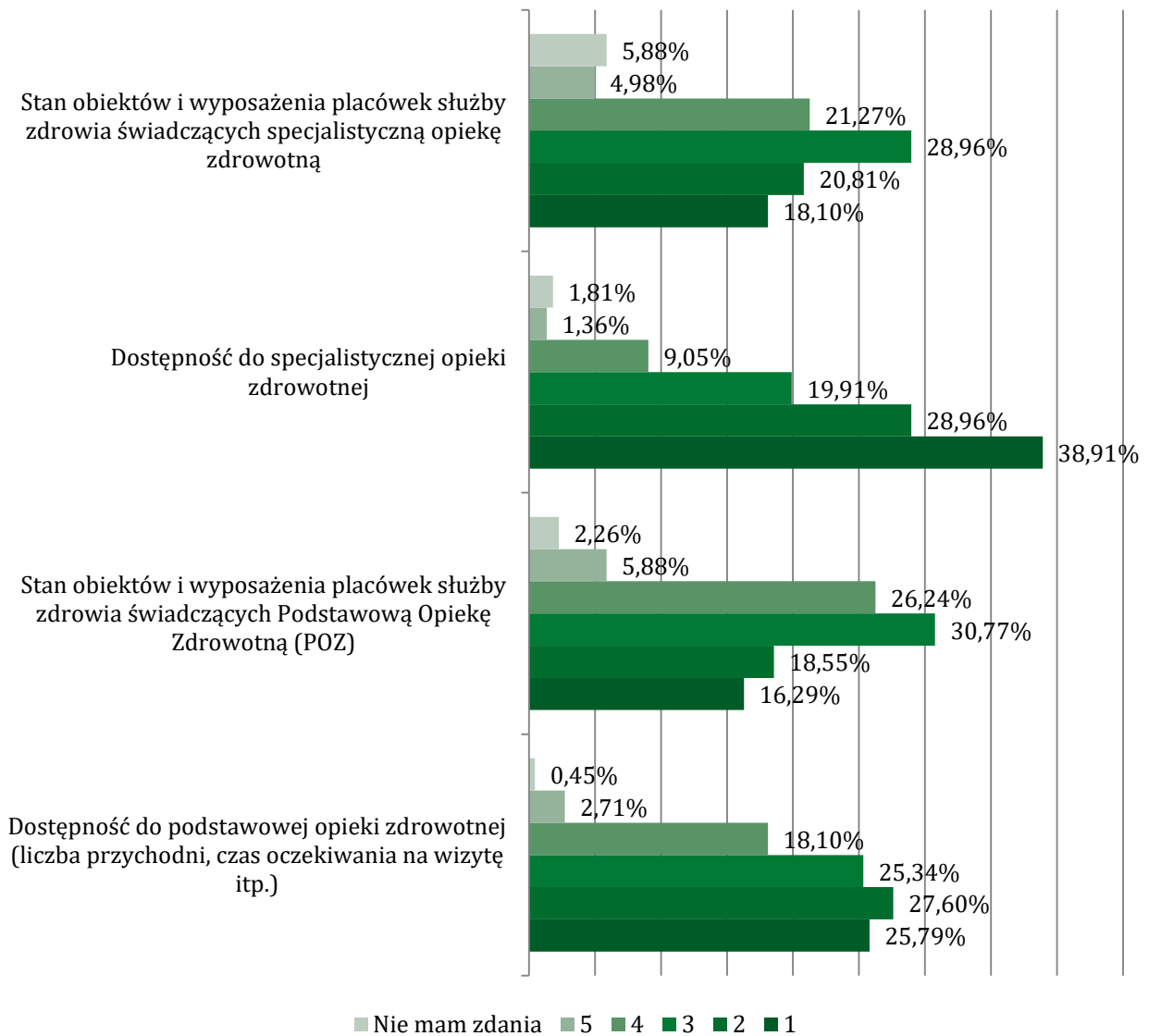

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Ochrona zdrowia

Działalność ośrodków zdrowia oraz dostępność do opieki zdrowotnej wyodrębnia się jako jeden z najważniejszych problemów, na który zwracają szczególną uwagę mieszkańcy Miasta i Gminy Lesko. Najsłabiej ocenia się dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej - 38% ankietowanych oceniło go na bardzo złym poziomie. Na relatywnie dobrym poziomie ocenia się stan obiektów i wyposażenia placówek służby zdrowia POZ.

Wykres 15. Ocena ochrony zdrowia w gminie w opinii ankietowanych mieszkańców

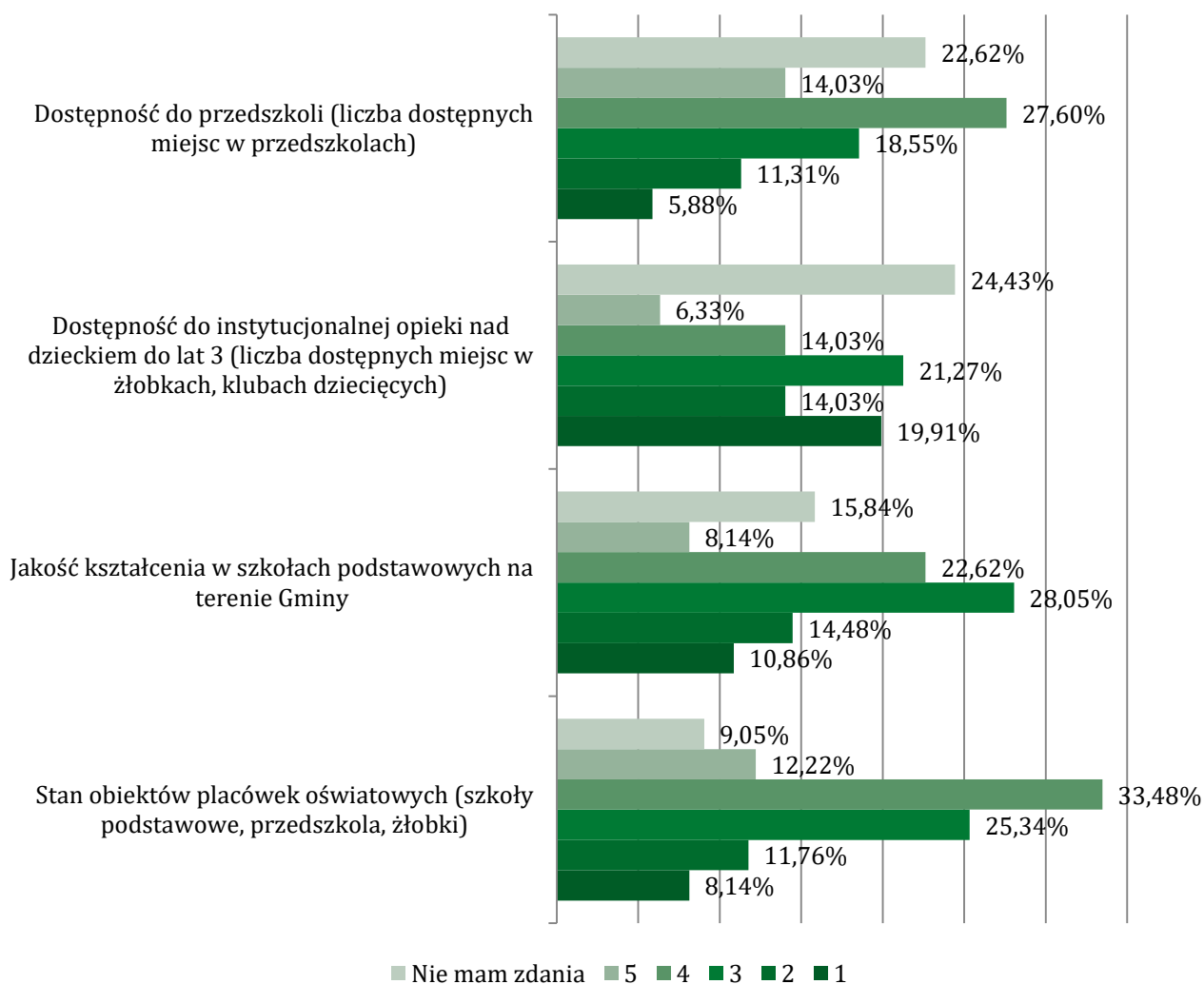

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Szkolnictwo

Poziom szkolnictwa na terenie Gminy oceniony został przez respondentów na relatywnie dobrym poziomie. Ankietowani mieszkańcy na dobrym poziomie ocenili stan obiektów oświatowych, jak i jakość kształcenia w szkołach. Dostępność do instytucjonalnej opieki nad dzieckiem do lat 3 oraz dostępność do przedszkoli oceniono na średnim poziomie. Zauważa się, iż duża część mieszkańców nie ma zdania co do poziomu edukacji w gminie, co spowodowane jest zaangażowaniem w badania wszystkich grup wiekowych, niekoniecznie związanych z rozwojem szkolnictwa.

Wykres 16. Ocena działań związanych ze szkolnictwem w opinii ankietowanych mieszkańców

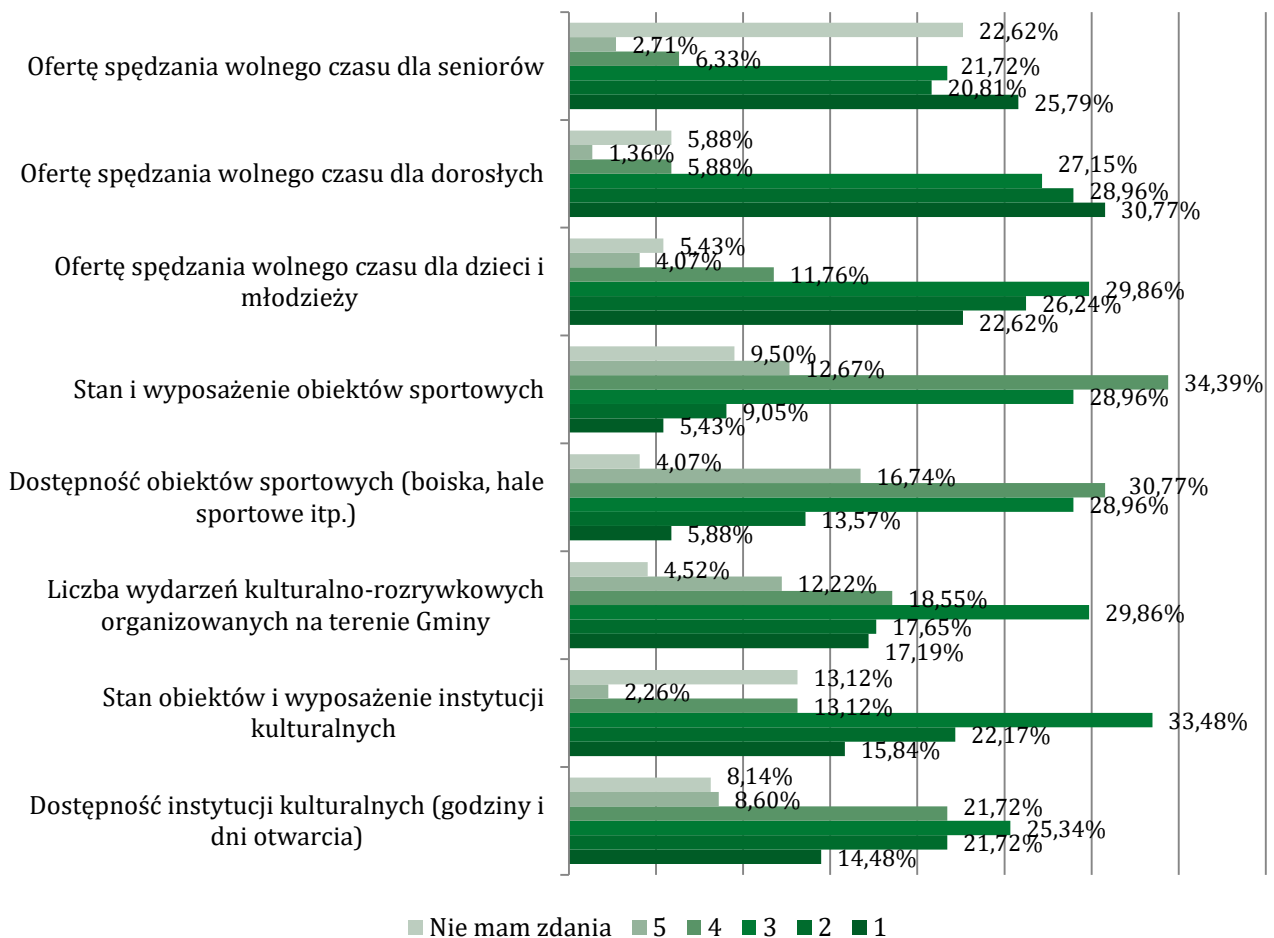

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Sport, kultura i rekreacja

Dostępność do kultury, sportu i rekreacji, w badaniach ankietowych wypadła na relatywnie złym poziomie. Mieszkańcy zauważają potrzebę poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego, w tym dostępności do obiektów rekreacyjnych, które oceniają na bardzo złym, bądź złym poziomie. Respondenci zauważają również problem braku dostępności spędzania czasu wolnego zarówno dla dzieci, młodzieży, jak i seniorów. Na niskim poziomie ocenia się również dostępność do instytucji kulturalnych czy obiektów sportowych. Najgorzej ocenione zostały działania mające na celu zagospodarowanie czasu dla osób dorosłych, gdzie ponad 30% respondentów ocenia je na złym, bądź bardzo złym poziomie.

Wykres 17 . Ocena działań w zakresie kultury, sportu i rekreacji w opinii ankietowanych mieszkańców

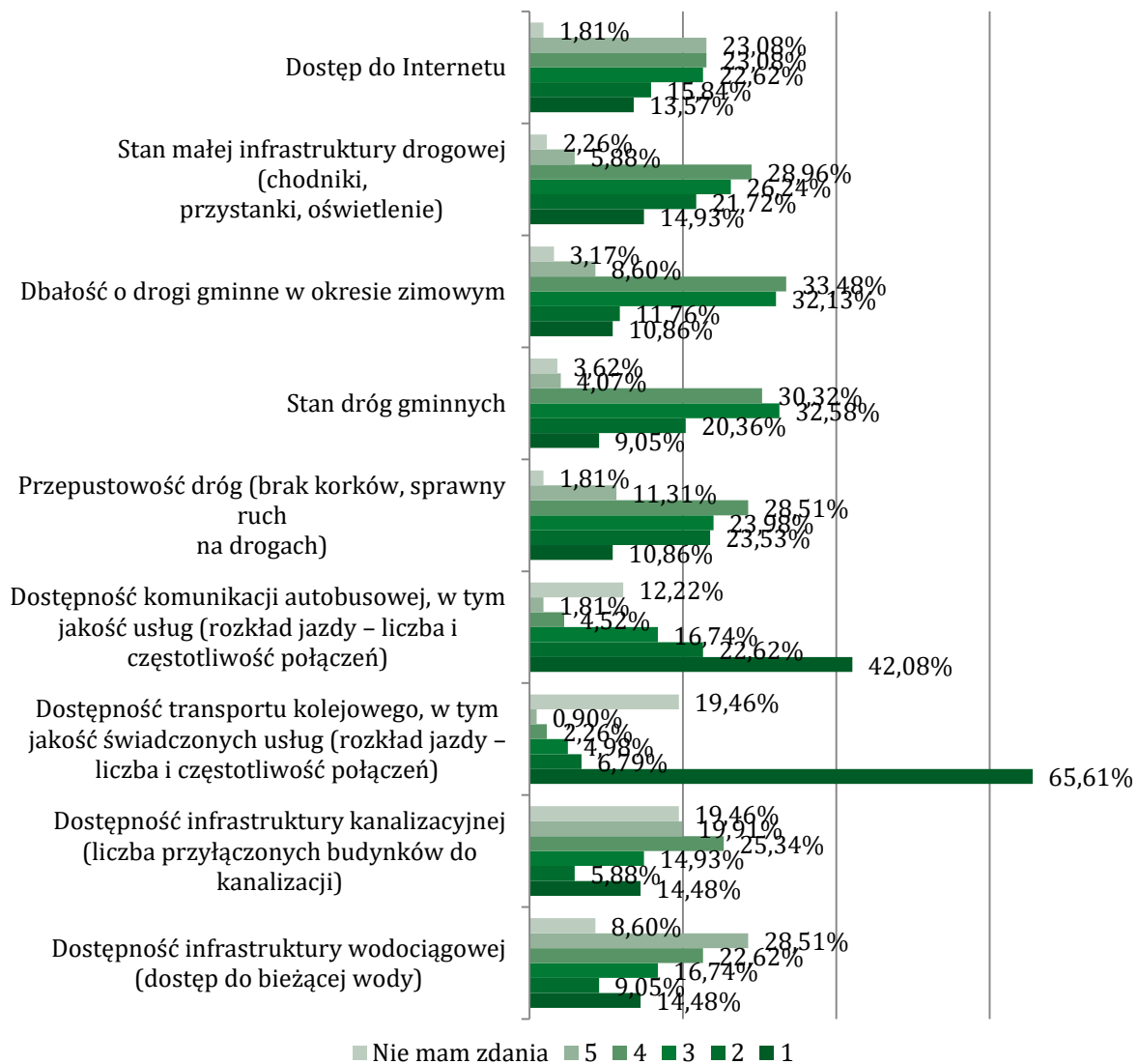

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna

Na terenie Miasta i Gminy Lesko nie funkcjonuje transport kolejowy, co zauważyło większość mieszkańców gminy, a dostępność do niego jest również ograniczona. Najgorzej oceniono również dostępność komunikacji autobusowej, w tym jakość usług (rozkład jazdy – liczba i częstotliwość połączeń). Na relatywnie dobrym poziomie oceniono natomiast dbałość o drogi gminne w okresie zimowym, stan dróg gminnych oraz przepustowość dróg.

Wykres 18. Ocena infrastruktury technicznej w opinii ankietowanych mieszkańców

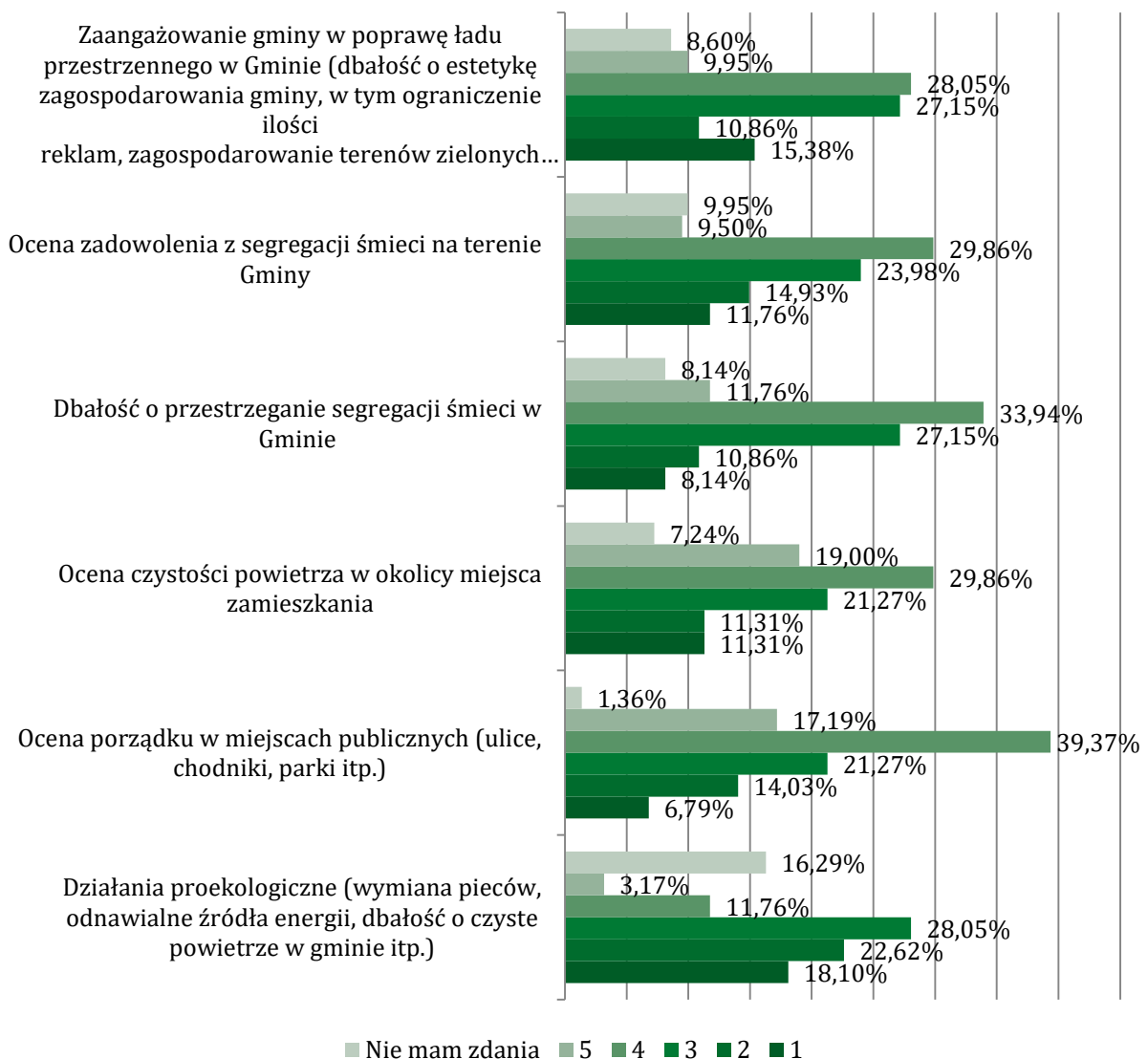

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Przestrzeń i środowisko

Na temat przestrzeni i środowiska ankietowani mieszkańcy wypowiadają się w zróżnicowanym stopniu. Respondenci najlepiej oceniają porządek w miejscach publicznych oraz zaangażowanie gminy w poprawę ładu przestrzennego. Najgorzej ocenia się działania proekologiczne. Większość ankietowanych mieszkańców uważa, iż Miasto i Gmina Lesko posiada czyste powietrze, jak i dobrze ocenia dbałość o przestrzeganie zasad segregacji śmieci.

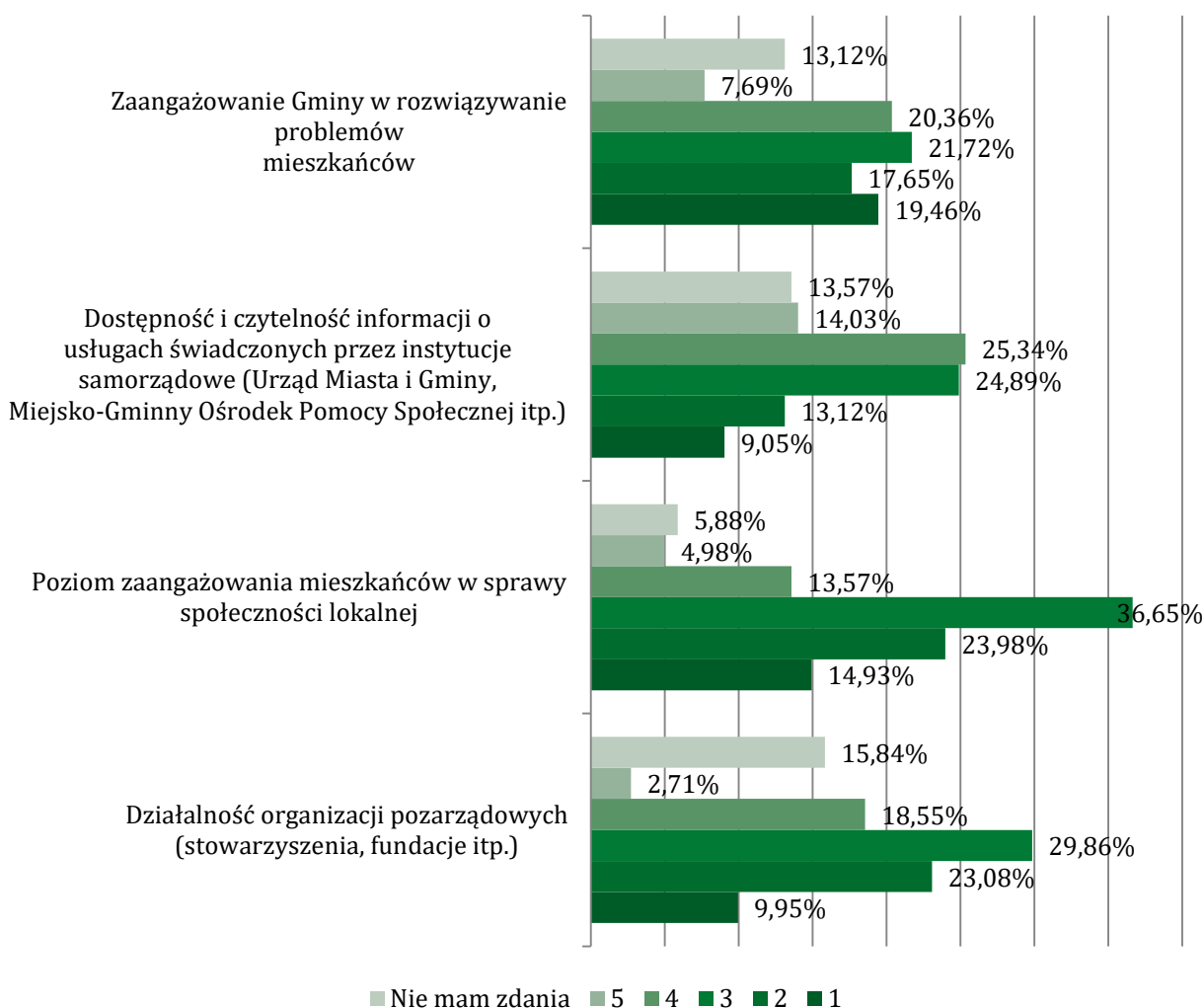
Wykres 19. Ocena jakości środowiska oraz przestrzeni w opinii ankietowanych mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Pozostałe działania z zakresu zaangażowania gminy w rozwiązywanie problemów mieszkańców czy działalność organizacji pozarządowych respondenci oceniają na zróżnicowanym poziomie. Ocenia się, że działalność samorządu lokalnego wymaga usprawnienia, natomiast na dobrym poziomie przedstawia się dostępność i czytelność informacji o świadczonych usługach przez instytucje publiczne. Co do zaangażowania samych mieszkańców w sprawy gminne, zdania respondentów są podzielone. Najwięcej ankietowanych ocenia je na średnim poziomie, jednakże dużo odpowiedzi mówi o tym, że mieszkańcy w zarówno małym, jak i dużym stopniu angażują się w sprawy gminy.

Wykres 20 Ocena pozostałych uwarunkowań w opinii ankietowanych mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Mieszkańcy mieli również możliwość oceny, jakie najważniejsze inwestycje wpłynęłyby pozytywnie na rozwój gminy w najbliższym czasie. Wśród najczęstszych odpowiedzi pojawiły się m.in.:

- **Poprawa istniejących oraz budowa nowych ścieżek rowerowych i szlaków spacerowych** wraz z oznakowaniem i infrastrukturą towarzyszącą – ponad 44,8 % ankietowanych uważa to za jedno z najważniejszych inwestycji.
- **Zwiększenie liczby parkingów i miejsc postojowych** – 43,50% respondentów uważa to za ważne zadanie.
- **Budowa szerokopasmowego Internetu** – więcej niż 30% ankietowanych mieszkańców wyróżnia dane zadanie jako ważne.
- **Poprawa jakości usług transportowych** (dostęp do transportu publicznego) – ponad 29% respondentów zauważa potrzeby w danym zakresie.
- **Rozwój infrastruktury turystycznej** (baza noclegowa, gastronomiczna, muzea, parki itp.) – dane odpowiedzi posiadają znaczący procent w ogólnej ocenie (ponad 28% ankietowanych udziela danej odpowiedzi).

Aby wyłonić mocne oraz słabe strony gminy, które poparte będą zebranymi danymi statystycznymi, poproszono mieszkańców o wyodrębnienie trzech najważniejszych mocnych i słabych stron gminy w aspekcie dostępnych usług oferowanych przez gminę.

Wśród odpowiedzi ankietowanych mieszkańców znalazły się takie mocne i słabe strony jak:

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rosnąca marka gminy w sferze turystyki. 2. Wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie gminy. 3. Czyste środowisko naturalne (dbałość o segregację śmieci, czystość miejsc publicznych itp.) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca liczba miejsc pracy. 2. Słaby dostęp do opieki medycznej. 3. Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla mieszkańców gminy.

Mieszkańcy mieli również możliwość otwartego wypowiedzenia się na temat największych problemów w gminie - aż 143 respondentów udzieliło odpowiedzi na dane pytanie, co świadczy o dużym zaangażowaniu społeczności lokalnej w dane badanie. Wśród najważniejszych problemów, mieszkańcy wymieniają przede wszystkim brak miejsc pracy, co stanowi jedną z najpopularniejszych odpowiedzi. Wymienia się również **brak możliwości spędzania wolnego czasu przez mieszkańców**. Zauważa się również **brak komunikacji autobusowej**. Ankietowani mieszkańcy zwracają uwagę również **na brak ścieżek rowerowych oraz rekreacyjnych**. Podkreśla się niejednokrotnie **brak kanalizacji w poszczególnych sołectwach**, jak i braki w infrastrukturze sportowej gminy.

Warsztaty Strategiczne

W proces tworzenia strategii zaangażowano również osoby bezpośrednio zajmujące się zarządzaniem w gminie, jednostki pomocnicze, sołtysów, jak i lokalnych liderów oraz przedsiębiorców. W ramach wypracowania rozwiązań związanych z rozwojem gminy przeprowadzono spotkania warsztatowe, których celem było poznanie największych problemów w gminie, wyodrębnienie słabych oraz mocnych stron, stworzenie celów operacyjnych i zadań oraz wykreowanie wizji dla gminy⁶. W warsztatach strategicznych wzięło udział ponad 50 członków poszczególnych społeczności będących również mieszkańcami gminy. Każde spotkanie warsztatowe trwało ponad 3 godziny, a wyniki spotkania ukazały satysfakcjonujące efekty.

Na warsztatach strategicznych interesantom przedstawiona została idea strategii rozwoju, wraz z założeniami zrównoważonego rozwoju oraz partycypacji społecznej. Szeroko omówiono proces tworzenia strategii rozwoju wraz z możliwością osiągnięcia oczekiwanych rezultatów. Warsztaty strategiczne pozwoliły na stworzenie konkretnych celów oraz kierunków działań, we współpracy z poszczególnymi grupami warsztatowymi. Ukazano szczegółowe mocne i słabe strony gminy – które zostaną przedstawione w części operacyjnej strategii (analizie SWOT), wraz z wyodrębnieniem poszczególnych problemów, dzięki którym stworzono pomocnicze narzędzie strategiczne – drzewo problemów.

⁶ Z przeprowadzonych warsztatów strategicznych stworzony został osoby raport, jako załącznik do diagnozy.

Podsumowanie konsultacji społecznych

Proces konsultacji społecznych, włączając w to zarówno badania ankietowe, jak i warsztaty strategiczne stanowił doskonałe odniesienie do dopełnienia danych statystycznych zawartych w części diagnostycznej. Wyciągnięte wnioski, niejednokrotnie pozwoliły na zrozumienie poszczególnych procesów zachodzących w gminie, wyodrębnienie istniejących problemów i zagrożeń. Partycypacja społeczna, stanowiąca jedno z najważniejszych aspektów funkcjonowania samorządu lokalnego i mieszkańców pokazała, iż współpraca władarzy wraz ze społecznością lokalną przynosi wymierne i rzetelne efekty.

Zapraszamy do zapoznania się z główną, strategiczną częścią Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko na lata 2021-2030.

Rysunek 1. Informacje dotyczące liczby osób biorących udział w konsultacjach społecznych	5
Rysunek 2. Gmina Lesko na tle sąsiadujących Gmin.....	8
Rysunek 3. Miasto i Gmina Lesko na tle powiatu leskiego	9
Rysunek 4. Gmina Lesko z podziałem na sołectwa	10
Rysunek 5. Miejski Obszar Funkcjonalny Sanok-Lesko.....	11
Rysunek 6. Gmina Lesko na tle obszaru górskiego	13
Rysunek 7. Zagrożenia powodzią w Gminie Lesko	20
Rysunek 8. Lasy w Gminie Lesko.....	22
Rysunek 9. Gęstość zaludnienia w Gminie Lesko	27
Rysunek 10. Wskaźnik salda migracji wewnętrznych na 1000 mieszkańców (gmina i miasto Lesko oraz gminy sąsiadujące, w tym miasto Sanok).....	31
Rysunek 11. Wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Mieście i Gminie Lesko na tle powiatu oraz województwa w 2020 roku	34
Rysunek 12. Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców (gmina i miasto Lesko oraz gminy sąsiadujące	44
Rysunek 13. Obszary objęte Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad oraz Programem Strategicznym „Błękitny San”	50
Rysunek 14. Sieć dróg w Mieście i Gminie Lesko.....	52
Rysunek 15. Zabudowa w Gminie i Mieście Lesko	57

Wykres 1. Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1 tys. ludności w Gminie Lesko.....	28
Wykres 2. Ludność wg. edukacyjnych grup w wieku w gminie Lesko w 2020 roku.	29
Wykres 3. Dynamika zmian edukacyjnych grup wieku w Gminie Lesko w latach 2013-2020.....	30
Wykres 4. Dynamika salda migracji wewnętrznych na 1000 ludności w Gminie Lesko w latach 2013-2019.	30
Wykres 5. Wykaz jednostek oświatowych w Mieście i Gminie Lesko oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w 2019 roku.....	33
Wykres 6. Liczba odnotowanych przestępstw na obszarze miejskim oraz wiejskim w Gminie Lesko w lata 2017-2020.....	39
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w wybranych gminach regionu bieszczadzkiego w 2019 roku.	43
Wykres 8. Dynamika liczby bezrobotnych w gminie lesko w latach 2013-2020.....	43
Wykres 9. Dochody Miasta i Gminy Lesko w 2020 roku.....	45
Wykres 10. Dochody na 1 mieszkańca w mieście i Gminie Lesko na przestrzeni 6 lat...	46
Wykres 11. Dochody na 1 mieszkańca wśród sąsiadujących gmin.....	46
Wykres 12. Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ w Gminie Lesko na tle powiatu oraz województwa	55
Wykres 13. Ocena turystyki w opinii ankietowanych mieszkańców.	67
Wykres 14. Ocena gospodarki w opinii ankietowanych mieszkańców.....	68
Wykres 15. Ocena ochrony zdrowia w gminie w opinii ankietowanych mieszkańców. ..	69
Wykres 16. Ocena działań związanych ze szkolnictwem w opinii ankietowanych mieszkańców.....	70

Wykres 17 . Ocena działań w zakresie kultury, sportu i rekreacji w opinii ankietowanych mieszkańców.....	71
Wykres 18. Ocena infrastruktury technicznej w opinii ankietowanych mieszkańców. ..	72
Wykres 19. Ocena jakości środowiska oraz przestrzeni w opinii ankietowanych mieszkańców.....	73
Wykres 20 Ocena pozostałych uwarunkowań w opinii ankietowanych mieszkańców. .	74
Tabela 1. Powody udzielania pomocy rodzinom w Gminie Lesko w 2019 roku.	36
Tabela 2. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji i działów PKD 2007 w gminie Lesko w 2019 roku.	41
Tabela 3. Drogi krajowe, wojewódzkie oraz powiatowe w gminie Lesko.....	51